Эб найрамдалай, арадуудай аюулгүй байдалай аша туhа хараха

СССР-эй Министрнүүдэй Советэй Түрүүлэгшэ Н. С. ХРУЩЕВОЙ бэшэг

Гүрэнүүдэй хоорондо газарай талаар гараhан арсалдаануудые болон тэдэниие гуримшуулха замууд тухай бэшэгые дэлхэйн бүхы оронуудай засаг түрын (правительствануудай) толгойлогшонорто СССР-эй Министрнүүдэй Советэй Түрүүлэгшэ Н. С. Хрущев 1963 оной декабриин 31-дэ эльгээгээ. Энэ асуудал эб найрамдал бэхижүүлхэ хэрэгтэ угаа шухала удха шанартай гээд бэшэг соо тэмдэглэгдэнэ.

Советскэ правительство энэ асуудалые мүнөө юундэ табинаб гэхэдэ, дэлхэйн элдэб районууд гүрэнүүдэй хоорондо гарадаг асуудалнууд зүрилдөө олонхидоо үйдхэдэг тиимэ асуудалнуудые илгаруулха hэдэлгэ гаргаха hаа, тэдэнэй тоодо газарай хилэнэй асуудалнууд, газарай талаар али алиндаа гү, нэгэ талаhаа гүрэнүүдэй хэдэг эрилтэнүүд лаб оролсоно гээд бэшэг соо хэлэгдэнэ.

Бодото ажабайдалhаа уламжалан, бүхы хүнүүд үндэhэ янанай илгаатай, политическа үзэл бодолоо, шажанда шүтэлгэhөө дулдыдангүйгөөр эб найрамдалай аршалан хамгаалха, бэхижүүлхэ асуудалда мүнөө заатагүй гол анхаралаа хандуулдаг болоо. Уласхоорондын шахардуу шанга байдал hуларуулха талаар олон гүрэнүүдэй хамтын оролдолгын hүүлэй үедэ зарим амжалтанууд туйлагдаа.

Ядерна зэбсэг туршалгые зарим зэргээр хорихо тухай баталагдаhан договорые уласхоорондын хойшолуулашагүй зорилгонуудые амгалан ёhoop шиидхэхэ замда урагшань хэгдэhэн шухала алхам болоно гээд Советскэ правительствые толгойлогшо өөрынгөө бэшэг соо нэрлэhэн байна. Ядерна зэбсэг, хүн зониие олоор хюдаха бусад зэбсэгүүдые тээhэн хэмэл одонуудые замда гаргахагүй тухай СССР США хоёрой үгэеэ ойлголсоhые тэрэ мүн лэ зааhан байна. Энэ үгэеэ ойлголсолго ООН-ой Генеральна Ассамблейн нэгэн дуугаар абаhан резолюцяар батадхагдаhан байна бшуу.

Шэнэ дайнай аюулые зайсуулжа шадахаар бүри ехэ бодото алхамуудые хэхэ гээшэ эб найрамдалай хуби заяанай түлөө, арадуудай ерээдүйн түлөө тон ехэ харюусалгатай гүрэнэй ажал ябуулагшадай хамтын уялга болоно гэжэ Н. С. Хрущев онсолон тэмдэглэhэн байна. Энэ угаа ехэ зорилго шиидхэлгэдэ туhалхые эрмэлзэн Советскэ правительство хадаа буу зэбсэг бүгэдэ ниитээрээ, хүсэдөөр хуряаха тухай дурадхал оруулаа hэн гээд тэрэ hануулна. Гэбэшье зарим гүрэнүүд энэ талаар бодото алхам хэхээр үшөө бэлэн болоодүй байhаар. Буу зэбсэг бүгэдэ ниитээрээ, хүсэдөөр хуряаха тухай хэлсээнэй обеёрмоор үрэ дүн мүнөөдөө үгы байhан тушаа баримта бэшэг соо тэмдэглэгдэнхэй. Буу зэбсэг бүгэдэ ниитээрээ, хүсэдөөр хуряаха hанал бодолые амжалтатайгаар бэелүүлхэдэ туhалхын тулада Советскэ Союз бүхы шухала юумэ хэдэг байгаа, хэхэшье.

Газарай талаар гарадаг эрилтэ, арсалдаан тухай асуудал шэлэ асуудал гэжэ бэшэг соо хэлэгдэнэ. Энэ асуудал хүн түрэлтэнэй бүхы шахуу түүхэдэ тохёолдодог, тиигээд олон ушарта гүрэнүүдэй хоорондо болодог хурса тулалдаануудтай холбоотой байдаг hэн. Империалистнуудай үүдхэhэн дэлхэйн хоёр дайнда бусадай газар булимтаран абаха эрмэлзэлгэ угаа ехэ үүргэ дүүргэhэн байгаа. Газарай арсалдаа шиидхэхын тулада hүжэрөөн дайнда арадууд ходо хохидодог байгаа бшуу. Эдэ арсалдаануудай олонхинь мүн манай үетэнэй дунда үлэhэн байна. Мүнөө нимэ арсалдаанууд, али алиндаа эрилтэнүүдые хэлгэ бүри олон болоо. Энэниие юунээр тайлбарилжа болохоб гэхэдэ, түсхайлбал, hаяхан бүрин эрхэтэй, бэеэ даанхай байдалтай болоhон олон залуу гүрэнүүдтэ колониальна засаг түрэhөө уламжалан хилын зорюута бусадуулагдаhан олон тоото хэрэгүүд үлэhэн байна.

Зарим залуу национальна гүрэнүүд сүлөөрhэнэйнгөө hүүлээр өөртөө хамаадаха газараа колонизаторнуудай гарhаа үшөө мулталан абажа шадаагүй байха юм гээд бэшэг соо тэмдэглэгдэнэ. Хамагай түрүүндэ Тайвань тухай зааха хэрэгтэй. Энэ арал Хитадай Арадай Республикын газарай таhаршагүй хубинь болоно. Тайванииe Америкын сэрэгүүдэй хууля бусаар эзэмдэжэ байлга болюулагдаха ёhотой.

Колониальна дарлалта доро гү, али хариин эзэмдэлгэ доро үшөө үлөөд байhан газарнуудыень өөhэдтэнь бусаажа үгэхэ тухай сүлөөрhэн гүрэнүүдэй хэдэг эрилтэнүүдые тон зүб гэжэ Советскэ правительствые толгойлогшо нэрлэнэ.

Национальна бэеэ даанхай байдалтай үшөө болоогүй, колони байдалтай зандаа үлэhэн арадуудай газар тухай асуудалда тогтоходоо, Н. С. Хрущев иигэжэ заана. Колониальна дарлалтаhаа түргэнөөр мултаралгадань эдэ арадуудта туhалха гээшэ колониальна эшэгүүритэ муухай гуримые түргэнөөр усадхахые үнэхөөрөөл эрмэлзэдэг бүхы хүнүүдэй үүргэ болоно гээшэ. Энэ гуримые түргэнөөр, бүри хүсэдөөр усадхалгаhаа уламжалан бүхы дэлхэй дээрэ эб найрамдал бэхижүүлхэ хэрэгтэ туhа болохол.

Тус тус гүрэнүүдhээ булимтаран абтаhан бусадай газар дээрэхи сэрэгэй баазанууд усадхагдаха ёhотой. Хариин бааза байгуулхын тулада хэзээдэшьеб газараа үгэхэ баатай болоhон тэдэ гүрэнүүдэй эрилтэнүүд хангагдажа, тэндэhээ хариин сэрэгүүд гаргагдаха ёhотой.

Газарай асуудалтай зарим зэргээр холбоотой баhа нэгэ асуудалда Советскэ правительствые толгойлогшо тогтожо хэлээ. Энэ хадаа Германиие, Корейе, Вьетнамые нэгэдүүлхэ асуудал болоно. Эдэ оронуудай арадуудай нэгэдэхэ гэhэн эрмэлзэлгэдэ ойлгосотойгоор, хүндэтэйгөөр хандаха шухала гээд бэшэг соо онсолон тэмдэглэгдэнэ. Нэгэдэхэ тухай асуудалые эдэ гүрэнүүдэй арадууд болон правительствануудынь газаа тээhээ хамааралсалгагүйгөөр шиидхэхэ ёhотой.

Гүрэнүүдэй хоорондо мүнөө тогтоогдоод байhан хилэнүүдhээ уламжалан гарадаг газарай арсалдаанууд болон эрилтэнүүд тухай асуудал бэшэг соо мүн лэ хэлэгдэнхэй. Эдэ арсалдаанууд болон гомдол нэхэбэриин удха тушаа Н. С. Хрущев иигэжэ тэмдэглэнэ. Имэрхүү гомдол нэхэбэриин дунда дэлхэйн хоёрдохи дай үүдхэн hүжэрөөhэн зарим гүрэнүүдэй үhөө мэеэгээ абахые оролдогшодой эрилтэнүүд түсхай бүлэг болон илгарна. Эдэ хархис этэгээдүүд нэн түрүүн эзэрхэг түримхэй добтололгын хойшолонгуудые усадхахын, ерээдүйн сагта аюулгүй байдал найдамтайгаар хангахын тулада бусад гүрэнүүдэй мэдэлдэ үгтэhэн дайда газарые абаха хүсэлэнтэй. Газар дайдые абаха гэhэн имэрхүү «нэхэбэри» эрид шууд буруушаагдаха ёhотой, юуб гэхэдэ эб найрамдалай аша туhада огто таараланагүй бшуу. Теэдшье эдэ нэхэбэринүүд имагтал дэлхэйн шэнэ дайнда хүргэжэ болохо бшуу.

Дайнай hүүлээрхи байдал гуримшуулха ябадалтай холбоогүй газар дайдын нэхэбэри болон хилэ шадарай арсалдаанууд ехэ олоор үзэгдэнэ гэжэ саашань энэ бэшэг соо хэлэгдэнэ. Эдэ гомдол нэхэбэринүүдые үндэhэлхын тулада түүхэдэ, этнографида, нэгэн адли туhатай байлгада, шажанда болон бусад имэрхүү юумэндэ хабаатай үндэhэ баримта, hанаашалганууд дурдагдана. Газар дайдын талаар гарадаг имэрхүү олон арсалдаанууд хабаадагшадай хоорондохи харилсаануудые орёо түбэгтэй болгохо аюултай, сэрэгэй, горитойхон сэрэгэй зүришэлдөөнүүд гаража болохо, тиимэ болохолоороо, бүгэдэниитын эб найрамдалда сэхэ аюул тохёолдуулжа болохо гэжэ ажабайдал харуулна. Энэмнай ямар удхатайб гэбэл, түүхэтэ ёhoop тогтоогдоhон хилэнүүдтэ ехэл болгоомжотойгоор хандаха шухала.

Урдань дэлхэйн хоёр дайнай эхилhэн газарта, харин мүнөө үедэ бэе бэедээ эсэргүү хоёр ондоо гол сэрэгэй бүлэглэлнүүдтэ хабаатай гүрэнүүдэй горитой ехэ сэрэгүүдээ, буу зэбсэгээ суглуулаад байhан дэлхэйн тэрэ газарта хилэнүүдэй түлөө гараха сэрэгэй зүришэлдөөн бүхы хүн түрэлтэндэ онсо аюултай байжа магад гэжэ hанана гээд Н. С. Хрущев бэшэнэ. Европо хадаа тиимэ район болоно. Хэрбээ өөhэдынгөө газар дайдын арсалдаануудые буу зэбсэгэй хүсөөр шиидхэхэ гэжэ оролдодог гүрэнүүдэй хоорондо бишыхан тулалдаанай гарабал, дэлхэйн термоядерна дайн болохо, тэрэ хадаа хэниие шье хайрлахагүй, тэрээнhээ хэншье бэеэ абаржа шадахагүй.

Эб найрамдал бэхижүүлхэ, дай уридшалан болюулха хэрэгтэ зорюулагдаhан социалис гүрэнүүдэй политикын гол хараа шугам хадаа газар дайдын ямар нэгэн арсалдаануудые өөhэдынгөө аша туhада шиидхэхын тулада манай зүгhөө буу зэбсэг хэрэглэхэгүй, хэрэглэжэ шадахагүй байhанай эгээл тиимэ бата эрхэ нүхэсэлынь болоно гэжэ энэ бэшэг соо онсолон тэмдэглэгдэнэ. Газар дайдын талаар гарадаг арсалдаануудые шиидхэхын тулада хүсэ хэрэглэхэ гээшэ ямаршье арадай, ямаршье ороной үндэhэн шухала эрилтэнүүдтэй таараланагүй гэжэ бидэ гүнзэгыгөөр этигэнэбди. Газар дайдын арсалдаануудые эбэй ёhoop гуримшуулха гээшэ бэелүүлэгдэмээр хэрэг гэжэ дүй дүршэл харуулна. Мүнөө үеын дэлхэй дээрэ ондо ондоо социальна системэтэй, засаг түрын илгаануудтай байhан ушаршье газар дайдын асуудалнуудые эбэй ёhoop шиидхэхын тулада hаад тойбо хэжэ шадахагүй байна. Хэрбээ хоёр талын энээндэ үнэн зүрхэнhөө оролдоо hаань, энэ хэрэг бүтэмжэтэй байха жэшээтэй.

Бүхы юумэн, тэрэ тоодо дэлхэй дээрэ hүүлэй үедэ болоhон түйлай ехэ хубилалтанууд, газар дайдын асуудал оруулалсан, уласхоорондын олохон асуудалнуудые ондоогоор табидаг болоhон эдэ түйлай ехэ хубилалтанууд, юун тухай гэршэлнэб гэхэдэ, **гүрэнүүдэй хоорондохи газар дайдын арсалдаануудта хүсэ хэрэглэхэ ябадалые уласхоорондын байдалhаа гаргаха зорилго бодотоор табижа, шиидхэжэ шадамаар тиимэ эрхэ байдал мүнөө үедэ тогтоогдонхой.**

Эб найрамдал бэхижүүлхэ, дай уридшалан болюулха үг зорилгоёо хүтэлбэри болгон, Советскэ правительство бүхы гүрэнүүдэй правительствануудай үзэмжэдэ иимэ дурадхал оруулна: **газар дайдын арсалдаанууд болон хилэ тухай асуудалнуудые шиидхэхын тулада гүрэнүүдэй хүсэ хэрэглэлгэhээ арсаха тухай уласхоорондын хэлсээ (договор) баталха хэрэгтэй.**

Иимэ хэлсээнэй гол дүримүүд тухай энэ бэшэг соо хэлэгдэнэ. Энэ хадаа, нэгэдэхеэр, гүрэнүүдэй хоорондо тогтоогдоод байhан хилэнүүдые хубилгахын тулада хабаадагша-гүрэнүүдэй хүсэ хэрэглэхэгүй гэhэн тангарилгамал уялга болоно. Хоёрдохёор, гүрэнүүдэй газар дайда саг зуурашье hаань ямар нэгэн добтолгын, дайгаар эзэмдэлгын газар байха ёhoгүй, мүн бусад гүрэнүүдэй зүгhөө сэхэ гү, али далдаар хэгдэhэн бусад янзын хүсөөр оролгын хэмжээнүүдhээ сүлөөтэй газар байха ёhотой гэжэ мэдэрэлгэ болоно. Гурбадахяар, ниитын болон гүрэнэй байгуулалтын илгаашье, гүрэниие мэдэрхэhээ арсаhаншье ушар гү, али дипломатическа харилсаануудые байгуулаагүй ушаршье, тэрэшэлэн бусад ямаршье ябадал нэгэ гүрэнэй нүгөөдэ гүрэнэйнгөө газар дайдын өөртөө хүртэшэгүй байлгые эбдэхын тулада үндэhэ hуури боложо шадахагүй тухай хатуу шанга мэдүүлгэ болоно. Дүрбэдэхеэр, газар дайдын бүхы арсалдаануудые имагтал эбэй ёhoop шиидхэхэ гэhэн уялга болоно.

Иимэ хэлсээн уласхоорондын хэрэгүүдтэ ехэ hайн гурим табиха байха гэжэ Советскэ правительство гүнзэгыгөөр этигэнэ гээд Н. С. Хрущевой бэшэг соо хэлэгдэнэ. Тэрэ хадаа гүрэнүүдэй хоорондоо бэе бэедээ улам ехээр этигэдэг болохын тулада hайн үндэhэ hуури байгуулха hэн. Иимэ хэлсээнэй баталагдаhанай эсэстэ байгуулагдаhан шэнэ эрхэ байдалда уласхоорондын гол шухала бусад асуудалнуудые шиидхэхэ зам hураггүй бэлээр олдохо жэшээтэй. Энэ хадаа нэн түрүүн, гол түлэб буу зэбсэг хуряаха асуудалда хабаадана. Хилын асуудалнуудhаа уламжалан гарадаг гүрэнүүдэй бэе бэедээ hэжэглэхэ үндэhэ баримтын үгы болоод байhан эрхэ байдалда арадуудай аша туhада худалдаа наймаан болон транспортна холбоо барисаан, соёл культурын талаар хэгдэдэг халан абалсалга болон эрдэм наукын холбоо барисаан шэнэ ёhoop, бүри хүсэтэйгөөр хүгжэхэ байха. Эдэ бүгэдэ гүрэн бүхэндэ, арад бүхэндэ ашаг туhатай байха, бүхы дэлхэйдэшье ашаг туhатай байха бшуу.

Энэ бэшэг соо тайлбарилагдаhан Советскэ правительствын hанамжануудые гүрэнүүдэй (правительствануудай) толгойлогшонор анхаралтайгаар хаража үзэхэ бэзэ гэhэн найдабари Н. С. Хрущевой эльгээhэн бэшэгэй түгэсхэлдэ мэдүүлэгдэнхэй. Эдэ hанамжанууд эб найрамдал бэхижүүлхэ, дай уридшалан болюулха хэрэгтэ нүлөөлхэ гэhэн хүсэл оролдолгоhоо уламжалан гарана.

(ТАСС).

БҮХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

41-дэхи жэлээ гарана

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Советэй, Министрнүүдэй Советэй орган

№ 4 (10372) | 1964 оной январиин 5, воскресени | Сэн 2 мүнгэн

Үнгэрэгшэ жэлдэ Улаан-Үдын үйлэдбэриин управлениин «Коммунизм» колхозой hаалиин фермэнүүдтэ хэдэн залуу басагад hаалишад боложо ошоо. Тэдэнэр мүнөө hаалишадай орёо бэрхэ мэргэжэлые эрхимээр шудалжа, магтаалтайгаар хүдэлнэд. Зураг дээрэ: колхозой дүршэлтэй hаалишадай нэгэн Галина Базарова (баруун гар тээхинь) оорынгоо hурагша залуу hаалишан Ханда Базароватай байна.

Ф. СОРОКИНОЙ фото.

ЛАТВИИН АЖАЛШАД ИЛАЛТА ТУЙЛАБА

Ажалдаа илалта туйлаhантайнь—долоон жэлэй табадахи жэлэй гүрэнэй түсэб болон социалис уялгануудаа республикын промышленностиин болзорhоонь урид дүүргэhэнтэйнь дашарамдуулан КПСС-эй Центральна Комитет, СССР-эй Министрнүүдэй Совет Латвиин ССР-эй ажалшадые амаршалба.

Даабарита тоонуудаар долоон жэлэй эсэстэ бэелүүлэгдэхээр хараалагдаhан промышленна үйлэдбэриин хэмжээндэ Латвиин промышленностиин 1963 ондо хүрэhэн ушар ороной экономикые хүгжөөхэ хэрэгтэ шухала хубита болоно гэжэ КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Советэй эльгээhэн амаршалгын бэшэг соо онсолон тэмдэглэгдэнэ.

(ТАСС).

Барилгашад, химигүүдэй гайхамшагта илалта

✦ Щекинскэ химическэ комбинат дээрэ (Приокско совнархоз) карбамидай томо үйлэдбэри ашагалалгада оруулhантайнь болон түсэблэгдэhэн хүсэндэнь хүргэhэнтэйнь дашарамдуулан, КПСС-эй Центральна Комитет, СССР-эй Министрнүүдэй Совет тус комбинадай барилгашад, монтажнигууд ба хүдэлмэришэдые туйлаhан энэ гайхамшагта илалтаарнь тон халуунаар амаршалба. КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Советэй амаршалгын бэшэг соо хэлэгдэhэнэй ёhoop, хүдөө ажахын үйлэдбэри улам саашадань дэбжэхын тулада орон дотор минеральна утэгжүүлгэнүүдые ехээр гаргадаг болохо тушаа КПСС-эй ЦК-гай декабриин Пленумэй хараалhан шиидхэбэринүүдые бодото хэрэг дээрэнь бэелүүлхэ талаар шухала алхам хэгдээ.

Олон тоото химигүүдэй болон химиин промышленностиин предприятинуудай барилгашадай дунда энэ үльгэр жэшээ тон халуунаар дэмжэгдэхэ байха гэжэ амаршалга сооннь хэлэгдэнэ.

✦ Карбамидай шэнэ үйлэдбэри богонихон болзор соо — гурбан һарын турша соо түсэблэгдэмэл хүсэндөө гүйсэд оруулагдаа гэжэ комбинадай барилгашадай, монтажнигуудай коллективүүд болон хүдэлмэришэд КПСС-эй Центральна Комитедтэ, СССР-эй Министрнүүдэй Советтэ, нүхэр Н. С. Хрущевто эльгээhэн рапорт соогоо элидхэнэ. Хэдэн арбаад мянган тонно hайн шанартай концентрированна азодой утэгжүүлгэ хүдөө ажахыда эльгээгдэнхэй.

(ТАСС).

Эрхим хубита

✦ Долоон жэлэй табадахи жэлдэ промышленна продукци бүтээн гаргаха түсэбөө болзорhоонь урид дүүргэhэнтэйнь дашарамдуулан, Украиныи Донецкэ экономическа районой ажалшадые КПСС-эй Центральна Комитет, СССР-эй Министрнүүдэй Совет амаршалhан байна. Энэ хадаа манай Эхэ ороной экономическа хүсэ шадалые улам саашадань бэхижүүлхэ хэрэгтэ эрхим хубита болоно гэжэ амаршалгын бэшэг соо онсолон тэмдэглэгдэнэ. Донбассай нүүрhэнэй районой горнякууд 1963 оной түсэб дүүргэлгэдэ горитой илалта туйлаа. Тэдэнэр түсэбhөө гадуур 2,7 миллион тонно нүүрhэ малтан абаа.

ТҮРҮҮ ХҮНҮҮДЭЭ МАГТАНАБДИ

Шара-Голой басаган

ҮГЛӨӨ БҮРИ Шара-Гол тосхоной үйлсөөр хүбэнтэй хүүртиг үмдэhэн, сэбэр тэгшэ бэетэй басаганай ябахань харагдадаг. Эреэн пулаад дороhоонь сайбтар шарахан буржагар үhэнь бултайнхай, хурса жабарта нюур хасарынь ягаа улаахан боложо, ута hорьмоhонуудынь сэнтэнэ.

Энэ басаган уурал hаарал бааяжа байhан Сүхын эрье зубшаад, hү hаалиин фермын олон тоото гэр байрануудтаа ошожо яба.

Фермынхид эбтэй эетэй, сог залитайгаар ажалладаг зон юм. Эдэнэр колхоз, отделени соогоо эгээл түрүүлэн коммунис ажалай фермын нэрэ зэргэдэ дэмы хүртөө бэшэл. Энэ фермэ бусадhаал ехэ hү hаадаг.

Тиигэбшье зоотехнигэй hанаае ондоо нэгэ юумэншэб даа ехэ зоболно. Үнгэрhэн hүниин зорлоор Валя ном болон тэмдэглэлнүүдээ үшөө дахин уншажа үзөө. Бодомжолоо, сасуулжашье үзөө. Тиигээд үглөөгүүр эртэ фермынгээ hаалишадтай хөөрэлдэхэ гэжэ шиидэбэ. «Малшадай hанамжые дуулаад, өөрыхиеэ хэлэхэб. Хамтаараа зүб шиидхэбэри олохобди» гэжэ тэрэ шиидэбэ, мүнөө фермэ тээшэ шэглэбэ ха юм.

Хэдэн жэлэй урда Валентина Иосифовна Назимова гэхэ гү, али юрэл Валя гэжэ нүхэдэйнгөө дунда нэрлэгдэдэг энэ басагамнай Хүдэри-Сомоной дунда hургуулида hурадаг hэн. Алгебра, зоологи шудалдаг, литератураар сочинени бэшэдэг байгаа. Мүн ажалда дүршэлгын хэшээлнүүдтэшье ябалсадаг hэн. Харин hүүлдэ найма-юhэдэхи класста hурахадаа ажалалсажа, үйлэдбэриин дүршэлтэй болоо. Теэд Валя түрүүшээр hаалишадай бэрхэтэй хүндэ хүдэлмэри харахадаа, хүндөөр hанаа алдаад, туғалай байрада хүрөөд лэ бусадаг байhан юм. Харин hаалишан болохоёо хүсэдэг hэн гү, али үгышье гү, тэрэ мүнөө hанадаггүй. Зүгөөр басаган hаалишанаар ажаллажа шадахагүй хаб даа гэжэ ходол шэбшэдэг hэн. Нэгэтэ хүнэг барижа, түрүүшынхиеэ үнеэ hаагаад туршаба, удаань нүгөөдэ үнеэндэ ошоод шоборжо hууба.

— Валя, үнеэ ямаршьегүй hаажа шадана ха юмши,—гэжэ hаалишад гайхалсаба.

— Юу бирахабиб даа. Минии ажаллахаар хүдэлмэри байна hэн,—гэжэ тэрэ сэх хэлээд, хүнэгөө бусаажа үгөө бэлэй.

— Теэд hаалишан болохо гү, али арсаха гү? Ехэ хүндэ ажал бэртэй даа. Гартахимнишье дурагдаhан байна,—гэжэ Валентина бодоно.

— Арбадахи класс дүүргэжэ байгаад, юу hаалишан болохо тухай хэлээшэ. hайса бодожо үзэ, Валя, институт гэшэдэнь орыш,—гээд гартахимнай хэлээхэдэ...

—Мүнөө дээрээ hуража байна ха юмбиб. Ажалай хүндэдөө айгаад, миин байхамни гү, —гэжэ басаган эрид шиидэнгээр хэлээ hэн.

ҮДАНШЬЕГҮЙ шалгалта үгтэжэ, болбосоролой аттестат абтаба. Одоол хото город ошожо, дээдэ hургуулида орохо харгы нээгдээ. Теэд Валя басагамнай hурахаяа ошоо гү? Үгы. Шара-Гол тосхондоо үлөө. Тиигэжэ Валентина Назимова, Шара-Голой hүнэй нэгэдэхи фермын hаалишан болоо бэлэй. Тэрээндэ бүлэг үнеэд даалгагдажа үгтэбэ.

—Энэш түрүү фермэ гээшэ. Эндэ гансал ажалдаа оролдосотойгоор, эрхим hайнаар хүдэлхэ ёhотой,—гэжэ басаганда урид ойлгуулагдаhан байгаа.

Шэнэ мэргэжэл шудалхань түрүүн бэрхэтэйшэг, дадалгүй, дээрэhээ гар, хургануудынь шалажа үбдэдэг, эсэдэгшье байба. Теэд ажаллахал хэрэгтэй. Тиин Валя үглөө бүри эртэ бодожо, хүнэгөө абаад, үнеэдээ hаахаяа ошодог hэн. hаалиин hүниншье багахан фермэ ехэшье hаа, баhал үдэр хоног бүри нэмэжэ, 200, 500, 800, 1000 гэhэн тоонууд басаганай нэрэ дээрэ бэшэгдэдэг болоо. Сагшье ошожол байба. Тиин эршэтэ ажал соогуур ойлгогдонгүй жалшье хүсэшэбэ. Тиигэхэдэ залуу hаалишан түрүүшын жэл үнеэн бүриhөө 1500 литр hү hааhан. Харин хоёрдохи жэлдэ үнеэн бүриhөө 2000 литр hү hааhа, тэрээндэ түрүү hаалишадай ажал нэрэ олгогдоо hэн.

БАСАГАН ФЕРМЭДЭЭ хүдэлжэ байхадаа комсомолой зэргэдэ абтаад, удангүй 1960 ондо партиин билет барюулагдаа. Харин хойто жэлнэнь тэрэ совпартhургуулида hурахаяа ошоо бэлэй. hуралсалай хоёр жэлшье Улаан-Үдэдэ баhал мэдэгдэнгүй үнгэрөө, эрдэм, мэргэжэлыншье яhала дээшэлhэн.

Үнгэрэгшэ зун тэрэ түрэл Шара-Гол нютагтаа зоотехнигэй мэргэжэлтэй бусажа ерээд, түрүүшын үдэрнүүдhээ эхилэн ажал хүдэлмэридөө шууд ороо hэн.

В. Жаркой.

Хяагтын управлени, Ранжуровай нэрэмжэтэ колхоз.

Республикын колхоз, совхозуудта трактор болон хүдөө ажахын машинануудай заhабарилгын ябаса тухай

1964 оной январиин 1-эй мэдээн

Дээрэ заагдаhан мэдээн дээрэhээ харахада республикын колхоз, совхозууд трактор, машинануудай заhабарилгые бүтээсэ багатайгаар эмхидхэжэ байнхай. Зүгөөр республикын ажахынууд заhабарилгадаа ороhоор 3 hара болоо ха юм. Тиибэшье трактор, машинануудай хахадыншье заhабарилагдаагүй.

(Түсэбэй дүүргэлтэ процентээр)

Управленинүүд	Трактор	Плуг	Сеялкэ
Баргажанай	41	46	39
Зэдын	52	55	43
Кабанскын	45	55	57
Хяагтын	47	61	51
Мухар-Шэбэрэй	45	56	51
Тунхэнэй	48	71	43
Улаан-Үдын	28	60	65
Хориин	39	48	49

Илангаяа бирагүй байдал Улаан-Үдын үйлэдбэриин управленидэ үзэгдэнэ. Эндэхи ажахынуудай механизаторнууд 373 трактор заhабарилха түсэбтэй байгаад, шэнэ жэлэй гаратар оройдоол 106 трактор заhабарилаа. Управлениин колхоз, совхозууд трактор болон хүдөө ажахын машинануудай заhабарилгые эмхитэйгээр ябуулха аргатай. Юуб гэхэдэ, ажахынуудта hайн мастерскойнууд бии юм. Тиихэдэ шэнэ Шэнэ-Бэрээнэй механическа завод тракторнуудые олоор заhабарилха аргатай. Тус завод «Сельхозтехникын» мэдэлдэ байдаг.

Энээнтэй хамта Баргажанай управлениин ажахынууд трактор заhабарилгые удааруулна. Баргажанайхид үбэлэй үедэ 228 трактор заhабарилха байгаад, тэрэнэйнгээ оройдоол 93 тракторые бэлэн болгоо. Мүн эндэ хүдөө ажахын машина зэмсэгүүд үсөөн заhабарилагданхай. Эндэ оройдоол 71 плуг, 98 сеялкэ заhабарилагдаа.

Трактор, машинануудай заhабарилгые удааруулжа болохогүй. Энээн тушаа ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэд яаралтай хэмжээ абаха зэргэтэй.

Уялга абаад, мартажархёо...

Республикымнай колхоз, совхозуудай, тэрэ тоодо Хориин управлениин hаалишад hү hаалияа эрид дээшэлүүлхэ социалис мүрысөөндэ оролсожо, арга боломжонуудаа хүсэд хэрэглэн, шэнэ шэнэ амжалта туйлажа байна.

Гэхэ зуура Нарhатын совхозой дүрбэдэхи фермын hү hаалиин гүүртынхид (даагшань Цыбикжап Цыденов) ажалаа hайжаруулха, hү ехээр hааха гэжэ оролдоногүй. Хэдэн баримтануудые дурдабал иимэ. hаалишан Людмила Тютрина hаамхай 12 үнеэдhээ сүүдхэдээ дунда зэргээр 26 литр hү hаана. Декабриин түрүүшын үдэрнүүдтэй жэшэбэл, арбан литрээр бага болоно. Цырендулма Намсараева 16 үнеэнhээ 43—56 литр Дулмажап Ширапова 15 үнеэнhээ 43—58 литр hү hаадаг байна. Эндэхи найман hаалишанай нэгэн лэ, — Цырендулма Цынгуева hүүлэй үедэ hү hаалияа урдынхиhаа хорёод литрээр ехэдхээ.

Совхозой дарганартай мэргэжэлтэдтэй зэргэлээ шахуу оршодог энэ гүүртын hаалишад ямар шалтагаанhаа hү багаар hаанаб, али эдэнэрэй бүхы арганъ барагдаа, шарганъ газардаа гү? Үгы, hаалишадаа харюусалгата дарганар мартажархёо. Тиимэhээ эндэхи гүүртын hаалишадтай ямаршье хүдэлмэри ябуулагданагүй. Тус бүридөө үдэр бүхэндэ юу хэжэ, малдаа ямар тэжээл эдюулжэ, тэжээлээ хэр буйлуулжа, хэнэй үнеэдэй hү багатай боложо байhаниие нүхэр Цыденов тодорхойлхо гэжэ оролдоногүй.

Үнеэн бүриhөө хахад нүүд hү hааха үүсхэл гаргаhан Хэжэнгын совхозой Бахлайтын гүүртынхидэй, мүн Кабанскын hаалишадай бэшэгые зүбшэн хэлсээгүй, дуулаашьегүй шахуу байна.

Гүүртынь hаалишад жэлэй эхинhээ хойшо хэды литр hү hааhанаа мэдэнэгүй. Юуб гэхэдэ конторынхид hарын дүүрэхэдэл ямар hаалишанай хэды литр hү hааhаниие саарhан дээрэ бэшээд, саашань дуулгангүй, шкаф соогоо хадагалжархидаг ха. Гүүртые даагша нүхэр Цыденов, тоо бүридхэлшэ нүхэр Цыбенова гэгшэд ажалдаа дан хойрог муугаар хандадаг, тиигээд жэлдээ үнеэн бүриhөө хэды литр hүнэй hаагдахые, hаалишадай ямар уялга абаhаниие, бүхыдөө хэды литр hүнэй абтаха, худалдагдахые оройдоо мэдэнэгүй. Эндэ хэн агитатор бэ, хэды коммунистнууд, комсомолшууд бииб, фермын партийна организациин секретарь хэн бэ гэхэдэшье, эдэнэр түлгэдэг, ойлгожо ядадаг.

Нүхэд Цыденовтэй, Цыбеноватай хөөрэлдэhэнhөө юун тодорооб гэхэдэ, дүрбэдэхи фермын партийна организаци hаалишадай дунда ямаршье ойлгууламжын хүдэлмэри ябуулнагүй, нюур шарайгаашье hаалишадта харуулнагүй. Совхозой партийна организациин түлөөлэгшэд hү элбэгжүүлхэ тэмсэлдэ иимээр лэ хандана.

Энэ гүүртэдэ аяар май hара соо суглаан боложо, арбан хоног бүхэндэ hү hааха тусхай график табигдаа hэн. Энээниие дүүргэhэн hаалишан бүхэндэ мүнгэн шан үгэжэ байхаар хэлсэгдэhэн юм. Теэд энэ шангыень хэншье мүнөө хүрэтэр абаадүй.

hү ехээр hааха тэмсэлэй бодотоор эмхидхэгдэдэггүй дээрэhээ hаалишадшье хайша хэрэгээр хандана. Үнеэдэй тэжээл hайжаруулха тухай бодомжологдоногүй. Ноябриин 15-hаа хойшо үнеэн бүхэндэ 10 килограмм силос үгтэдэг, талха тарянай зүйл байхагүй. Үбhэ үнеэдтээ эдюулдэг, теэд хэды шэнээн нормотойень мэдэхын аргагүй.

Тусхай аргаар hү бэлдэжэ, тугалда уулгаха тушаа hаалишад, даагшань дуулаашьегүй байна. Гэхэ зуура тугалда үдхэн hүн ехээр уулгагдана, совхозой хүдэлмэрилэгшэдтэ горитой hүн үгтэнэ. Тиигээд hүүлэй hүүлдэ биратай hүн гүрэндэ худалдагданагүй.

Сагаан эдеэ элбэгжүүлхэбди гэжэ гоё гоёор хөөрэлдөөд, үнэндөө абаhан уялгаяа мартажархидаг нүхэр Цыденов мэтын хүнүүдтэ шанга эрилтэ табихаар. Хориин управлениин хүтэлбэрилэгшэд энээн тухай hанаагаа табиг лэ.

Д. Матвеев.

ЗУРАГЛАА

Түрүүшын бэрхэшээл

Хабарай дулаан амисхал оробо. Холые шэртэн харахада, угаа һайханаар үзэгдэнэ. Тойроод тала дайда, ой модон. Һолинууд дээрэхи саһан хайлажа харлашанхай, саһан «хүнжэлэй» хэһэг таһархайнууд хаа яахан харагдан, хүнэй нюдэ маргаана.

Эгээл тэрэ үеэр Сэсэг Санхарова колхозойнгоо түрүүлэгшэтэй фермэ тээшэ гэшхэлжэ ябаба. Тосхоной хажуу тээхэнэ зохидхоноор баригдаһан, үнеэдэй, гахайнуудай, тугалнуудай байранууд жэрылдэнэ. Артелиин уран дархашуулай бүтээһэн барилга ха юм.

Тэдэнэр юуншьеб тухай хөөрэлдэһөөр үнеэдэй байра соо оробо. Хоёр хажуугаарнь уянда байдаг үнеэд садхалан таабагар юумэнүүд хибэдэһээ хибэнэ. Туглаһан шэнэ гунжад үүдэнэй тээ саахануур харагдана. Түрүүлэгшэ тэдэниие хараад:

—Найман шэнэ гунжад энэ фермэдэ харууһалагдадаг. Зурганиинь туглаад, һаагдажа байгаа ёһотой. Хүндэ хүнгэн гэжэ юу байхаб даа. Даажа абаха һаа аба! Өөрөө мэдэ,—гээд Сэсэгтэ хандахадань:

—Бэрхэшээлгүйгөөр юун туйлагдаха һэм даа,—гэжэ харюусаба.

—Зүб лэ гүбэ даа,—гээд түрүүлэгшэ зүбшөөнэ.—Үнеэдээр олон гээшэбди. Теэд ашаг шэмэнь бага байна. Шадажа хүдэлхэ хадашни шамда дурадханабди. Гээгдэлһээ гаргалсаха ёһотойш!

Сэсэг фермэдэ ажаллахаяа ерээд, хүдэлмэритэеэ танилсаа, үнеэдэйнгээ хобоо хобтонуудые сэбэрлэбэ. Үдэшэлэн тэдээн соогуур үбһэ асаржа хэбэ. Түрүүшээр бэрхэтэйшэг байгаа. Тиигэбэшье һаань, тэрээнһээ тунхарингүй хамаг сэдьхэлээ табижа хүдэлбэ. Сэсэгэй шадамараар, оролдосотойгоор хүдэлхэдэ, үнинэй һаалишан Санжа Гармаева ехээр баярлаа.

—Бүхы юумэ гансата хэжэ шадагдахагүй. Анханһаа даамайгаар ажаллажа һураха хэрэгтэй юм,—гэжэ Санжа Гармаевна заадаг һэн. Тиигэхэдэнь Сэсэг үшөөрүү зан гарган:

—Үгы даа, Санжа абгай! Хэжэ байһан юумэеэ түргөөр лэ бүтээһэн дээрэ бэшэ аал!—гэдэг байба.

—«Түргэн түүхэй, удаан даамай» гэлсэдэг. Ехээр загнажа хэнэй урда орохобши.

— Бү тиигэгты. Танайшье урда орожо магадбди. Мүрысэел даа.

Тиин Сэсэг Санхарова үнинэй һаалишан Санжа Гармаевнатай мүрысэхэ баатай болоо бэлэй. Бэшэнүүдыньшье баһал мүрысөөндэ оролсобо. Хэдэн үдэр ажаллаад байхадань, управлениин зоотехник ерэбэ. Сэсэг үнеэдээ тэрээндэ харуулжа, ямар гуримаар эдеэлүүлхэ байһанаа зүбшэлбэ.

Һү ехэтэй үнеэдтээ үбһэнһөө гадна, 12 килограмм турнепс, 2 килограмм хүрэтэр талха тарянай зүйл үгэхэ гэһэн заабари үгөөд, зоотехник бусаа һэн.

Сэсэг Санхарова харууһалдаг үнеэдээ үдэрэй гурба дахин хэмсоонь эдеэлүүлдэг болоо. Хоол үгэһэнэй удаа үнеэдээ нэгэ гуримда ээлжээгээр һаадаг. Сэсэг анхан фермэдэ ажаллажа эхилхэдээ, үнеэдые һаагаад, эдеэлүүлжэрхёод лэ байха, ондоо ямаршье хүдэлмэри хэхэ шэнгеэр һанадаг байһан. Харин һаалишадай хүдэлмэриин ямар онол оньһотойе хожомынь ойлгожо абаа һэн. Энэнэйшье амарханаар туйлагдаагүйнь элитэ.

...Нэгэтэ Сэсэг үнеэдээ һаажа захалба. Эгээл хожом туглаһан эреэгшэн үнеэндээ ошоходоо, дүтэ халдахаабагүй. Тусгаарлагдаһан туглдаа эмээхэйржэ байһан эреэгшэниинь Сэсэгэй абажа ябаһан хүнэгые хүлөөрөө хайражархиба.

—Ямар адуу мориндол зантай үнеэн гээшэб!—гэлдэн һаалишадшье хажуудань сугларшаба. —Сохёод орхиш, һайсахан! —гэлдэхэ хүнүүдшье бии байгаа.

«Дурандаа ошоһон үнеэдые тиигэжэ номгоруулжархихада яаха юм» гээд Сэсэг бодожо байтараа, үнеэд баһа муу зантай болошожошье магад аа гү гээд маргаба. Хажуудань хахад час тухай байжа аргадан, тэрэниие номгоруулаа. Эреэгшэниинь хойшодоо муу зан гаргахаяа болёод, үдэрэй 12—15 килограмм һү үгэдэг болоо. Маша гэдэг үнеэниинь аашалһан аад, Сэсэгэй аргаар номгоруулагдаа бэлэй.

Ажалдаа дадаха тумаа Сэсэг дүршэл мэргэжэл ехэтэй болоо. Аха нүхэдэйнгөө заабариие ходо дуулажа ябадаг. Мүн гансал өөрынгөө ажал хараад һуугаагүй, сугтаа ажалладаг нүхэдтөө хаба соогоо туһа хүргэдэг болоо.

Оролдосотой, үүсхэлтэйгээр ажаллаһанай ашаар 1963 ондо 36 мянган литр һү һаажа, Шэнэ жэлые ажалай амжалтаар угтаа. Һаалишан Сэсэг Санхарова 1964 ондо үнеэн бүриин 1800 литрһээ бага бэшэ һү һааха зорилго табинхай. Иимэ уялга абаад байхадаа:

—Дүүргэхэб! Заабол дүүргэхэб,—гэжэ омогтойгоор хөөрэнэ. Залуу һаалишанай үгэдөө хүрэхэнь лабтай!

Н. ХАЗАГАЕВ.

Баргажанай Карл Марксын нэрэмжэтэ колхоз.

ЛУГАНСКА ОБЛАСТЬ. Лисичанска химическэ комбинадай карбамидай цех долоон жэлэй шэнэ томо барилгануудай нэгэн юм. Энэ цех үнэтэ үтэгжүүлгэ гаргаха, пластмасса гаргахада шухала болодог зүйл бүтээхэ юм. Цехэй коллектив комбинат соогоо түрүүлжэ коммунис ажалай цехэй нэрэ зэргэдэ хүртөө. Энэ коллектив түсэбһөө гадуур ехэ продукци гаргана. (Зүүн гарһаа): карбамидай цехэй түрүү хүдэлмэришэд слесарьнүүд Владимир Заволота, Анатолий Друшляк, Михаил Невойт, Анатолий Безъязычный.

ТАСС-ай фотохронико.

ТАНАЙ БРИГАДА ТҮЛ АБАЛГАДАА БЭЛЭН ГҮ?

Хонишод хоорондоо ябалсажа, дүй дүршэлөө андалдана. **Комсомолшууд эхэ хонидой отарада хүдэлхэеэ ошоно.**

Хонишон хонишондоо ерэбэ

Цыпылма Цыреновна Ринчинова Баргажанай үйлэдбэриин управлениидэ һайса мэдэхэ болонхой. Цыпылма Цыреновнагай отарын 100 хонин бүриһөө ходо олон хурьгад абтадаг, нооһо хайшалха түсэбынь үлүүлэн дүүргэгдэдэг.

Мүнөө нүхэр Ринчинова хурьгадые абаха ехэ бэлэдхэл хэжэ байна. Хонидынь хүшэ шадал һайнтай. Үбэлжөөнэй газарта убһэ тэжээл асаргадаһан, дабһан, шэлбүүһэн, дулаан байра бэлдэгдэһэн, дотор рамань табигданхай. Зүгөөр хүршэнэрэйнь ажал хэрэг, ямар бэлэдхэлтэй байһаниинь коммунистка хонишониие һанаата болгоно.

Цыпылма Цыреновна бригадынхидай гуйлтые зүбшөөжэ, хонишон нүхэрэйнгөө, А. Е. Доржиевагай отарада ошоо. Эндэнь гарза хоролто ехэ байһан. Мүнөө ажалша бэрхэ хүнүүд табигданхай. Ехэ дүй дүршэлтэйшье бэшэ һаа, хурьгадые абалгада оролдосотойгоор бэлдэжэ, хурьга гарзалуулхагүйн тула бүхы зохихо хэмжээ абажа байһыень ойлгохоор.

Цыпылма Анна хоёр хонишодтой суг ябажа, хашаа хорёоень, байрыень хаража үзэбэ. Тиигээд дулаан байрань хурьгадые абахаар үшөө хүсэд бэлдэгдээгүй, забһар зайлхыень шэглэхэ, ханыень сагаадаха, аптечкэ бии болгохо тухай бодомжолхоор гэжэ булта тэмдэглээ. Хонидые харууһалха, эдеэлүүлхэ тухай һанамжаяа хэлсэһэн байна. Ябууд дундаа дүй дүршэлөө абалсаа. Ябажа хараһанай һүүлээр Цыпылма Цыреновна иигэжэ хэлээ: — Хонидтнай шадал хүшэ һайнтай, хурьгалха болоторынь нимэл зандань байлгажа үзэгты. Хурьгалха дүтэлһэн хонидые амяарлан илгажа, бүри һайнаар эдеэлүүлбэл дээрэ. Һайн убһэ эдихэдээ хонид һүтэй болохо, тиигээд хурьгадынь тобир һайн байха.

Үнгэрэгшэ жэл эндэ мүнөөнэйхи шэнги, 597 толгой хонид байһан юм. Тиихэдээ хашаа хорёо соогоо багтажа ядадаггүй һэн. Мүнөө эндэнь уйтан шэнги болоод байна. Хонид нёдондонойхиһоо шадал хүшээр һайн гээшэ ха гэжэ тэндэхи хонишод тэмдэглэбэ.

— Та, Анна, хонидой хурьгалхада 3—4 үдэрэй туршада бүлеэдхэгдэһэн уһаар уһалаа һаатнай дээрэ байха. Иигэжэ уһалхада һайн.

— Зүб, бидэнэр тиигэжэ мэдэхэ болообди, — гээд хонишод дэмжэн хэлэбэ.

Ехэ һайнаар сомогдоһон һуринүүдэй байһан газар тээшэ ошобо. Отарадахи убһэ тэжээл тусхай нормын ёһоор эдюулэгдэдэг гэжэ айлшад мэдэбэ. Үбэлжөөнэй газарта һолоомон ехэ, шэлбүүһэн, дабһан бии. Гадна эхэ хонин бүридэ 100 грамм талха тарянай зүйл үгтэдэг байба.

— Бултанда 100—100 грамм гү? Иигэжэ бултандань адляар үгэхэеэ болёо һаа яаха юм. Харин заримандань багаар, заримдань ехээр үгэбэл таарамжатай бэшэ гү,— гэжэ нүхэр Ринчинова һанамжалба.

Хонишод дүй дүршэл тухайдаа хөөрэлдэжэ, дурадхал, һанамжануудаа хэлсэбэ. Ямар һанамжа, дурадхалай зүб, ямарайнь таарамжагүй байһаниие баһал эдэнэр хэлсэһэн байна.

— Үбһэниинь... Энэ убһэн гээшэ гү? — гэжэ убһыень һуулин үзэхэ зуураа Е. Д. Жигмитова хэлэбэ.

— Энэмнай хурьгадта үгтэхэ,— гээд бэшэ хонишодынь тодорхойлно.

— Тиимэ гү? Хурьгадта һайн убһэн хэрэгтэй. Хэрбээ отарадаа һайн убһэгүй һаа, бригадирта хандагты. Андалдажа магад.

Яажа һайнаар, хямдаар хурьгадые, шадал хүшэ һулатай хонидые эдеэлүүлхэ тушаа хонишодой дунда хөөрэлдөөн болоо.

— Хонидой хурьгалха дүтэлөөд байхадань һайнаар эдеэлүүлхэ гэжэ түсэблэнэбди. Хонидой хурьгалха дүтэлөөд ябаһан үе, манай һанахада, эгээ харюусалгатай,— гэжэ хонишод Б. Б. Батуева, Д. Ц. Раднаева гэгшэд һанамжалба.

Энэ үдэр ахалагша хонишон У. Б. Елбоева хүршэ хонишодтоо М. Ц. Гармаевагай ахалагша хонишоноор хүдэлдэг отарада ошожо хараһан байна.

Ю. КОСОВ,
«Баргузинская правда»
газетын редактор.

Харюусалгатай һаһань эхилбэ

Хонин бүриһөө хурьга абажа түлжүүлхэ мүрысөөн Хяагтын совхозой хонишодой дунда дэлгэрнэ.

Совхозой нэгэдэхи фермын ахалагша хонишон нүхэр Дашиевай отарынхид энэ мүрысөөнэй түрүү зэргэдэ ябана. Үбэлжэлгэдэ эртэ намарһаа хойшо һайса бэлдэжэ, хашаа хорёогоо дууһан шэнэлэнхэй, хонидой, хурьгадай байра түгэс заһанхай. Хүсэд хүрэхөөр убһэ тэжээл, һайхан силос бэлэдхэжэ абаһан байна. Тиигээд түрүүшын хурьгадай абтаха үеые эрхимээр угтаба.

Мүнөө тус отарынхидта тон харюусалгатай үень эхилшоо. Үдэр һүнигүй хонид олоороо түрэжэ, хамтадаа 160-аад хурьгатай болобо. Кошарно-базова аргаар, зоотехническэ заабаряар хурьгадаа харууһалжа, нэгэшье толгойень гарза хоролтодо оруулнагүй.

Жэлэй дүрбэн сагта, илангаяа хабарай, зунай, намарай үедэ эхэ хонидоо мяхажуулжа, таргалуулжа абадаг заншалтай энэ хонишон техник-урэжүүлэгшын мэргэжэлтэй.

—Хониһоо хурьга түлжүүлхэ гээшэ хонишоной нангин уялга бшуу. Оролдожол ажаллахадаа хонишон бүхэн энэ уялгаяа сохом дүүргэхэ юм. Манайшье отарынхид эртын түрэлгын үедэ 100 хонин бүриһөө 100 хурьга сохом абахаар шиидээд, урматай эдэбхитэйгээр ажаллана, — гэжэ Хяагтада мэдээжэ болоһон хонишон нүхэр Дашиев нүхэдэйнгөө нэрэһээ хэлэнэ.

И. Мункуев.
Хилганта тосхон.

Залуу наһанай зориг хүсые залита ажалда зорюулха гээшэ мүнөө үе сагай заншал болонхой. Анаагай совхозой хоёрдохи фермын комсомолой эхин организациин секретарь Зоя БАДМАЕВА (зураг дээрэ) эхэ хонидой отарада ахалагша хонишоноор хүдэлхэеэ гараба.

— 1964 ондо зуун хонин бүриһөө 100 хурьга абажа түлжүүлхын түлөө бүхы хүсөөрөө оролдохобди,— гэжэ Зоя хонишон зоримгойгоор мэдүүлнэ.

Шэнэ жэлдэ комсомол басаганай хүсэл һанаань хүсэд дүүрэн бүтэһэй.

А. БОРИСОВАЙ фото.

БУРЯАД ҮНЭН
2-дохи нюур.
1964 оной январиин 5.

Мүрысөөтэ ажалай үрэ ехэ

Долоон жэлэй түсэбые болзорһоонь урид дүүргэхэ тэмсэлдэ жэл бүри шэнэ илалта туйлагдана. Энэ түсэбые амжалтатайгаар бэелүүлхэ бүгэдэ арадай тэмсэлдэ республикымнай ажалшадай оруулжа байһан туһа нэмэри яһала бии гэжэ хэлэхэдэ урматай. Буряадай промышленность валовой продукци үйлэдбэрилхэ 1963 онойнгоо түсэбые декабриин 26-да дүүргээд, даабариһаа гадуур ехэ продукци бүтээбэ. Долоон жэлэй даабариие бодотоор бэелүүлхэ тэмсэлдэ манайшье комбинадай коллектив хабаадалсажа, амжалта туйлан ажаллана гэжэ хэлэхээр.

Онохойн модоной комбинадай хүдэлмэришэд үнгэрһэн жэлэй түсэбые, абаһан социалис уялгануудаа нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргээд, ехэ продукци, тэрэ тоодо, хэдэн мянган шпала, хюрөөдэмэл ехэ материал, модон хайрсагуудые, гэр байрын детальнуудые түсэбһөө гадуур бэлэдхээ.

Түсэб даабаряа, абаһан социалис уялгануудаа амжалтатайгаар дүүргэхэ хэрэгтэмнай коммунис ажалай түлөө дэлгэрһэн мүрысөөн ехэ нүлөө үзүүлнэ. Манай комбинат бүхыдөө коммунис ажалай предприятиин хүндэтэ нэрэ зэргын түлөө мүрысэнэ. Энэ тэмсэлдэ хабаадалсаха гэжэ шиидэһэн хүдэлмэришэд дээшэлүүлэгдэһэн шэнэ уялгануудые абажа, шэнэ ёһоор ажаллаха, ажаһууха тухайгаа мэдүүлһэн байгаа. Коммунист В. И. Соболевой хүтэлбэрилдэг слесарьнүүдэй бригада коллектив соогоо эгээл түрүүлэн энэ мүрысөөндэ хабаадалсажа эхилээд, абаһан социалис уялгануудаа бэелүүлжэ шадаа. Мүрысөөндэ эрхимлэжэ ябаһан тус бригадада мүн лэ эгээл түрүүлэн коммунис ажалай нэрэ зэргэ олгогдоһон юм.

Түрүү бригадын жэшээгээр нүхэд Н. И. Бянкинай, Б. Г. Котлеровскиин бригаданууд энэ мүрысөөндэ оролсожо, дээшэлүүлэгдэһэн уялга абаһан байна. Социалис уялгануудаа амжалтатайгаар дүүргэжэ, бүтээсэ ехэтэйгээр ажалладаг бригаданудай жэшээе комбинадай цехүүд дэмжэжэ, бүхы коллективээрээ энэ мүрысөөндэ хабаадалсахын тула бэлэдхэлэй ажал хэжэ эхилээ һэн. Иигэжэ 1961 ондо үнгэргэгдэһэн үйлэдбэриин түрүүшүүлэй 2-дохи слет дээрэ дээшэлүүлэгдэһэн шэнэ уялга абтаад, коммунис ажалай предприятиин нэрэ зэргэдэ хүртэлсэхын түлөө мүрысэхэ гэжэ шиидэһэн байнабди.

Коммунис ажалай коллективэй түлөө мүрысэжэ эхилһэнэй һүүлээр комбинадтамнай ехэ хубилалта болоо, горитой амжалта туйлагдаа гэжэ тэмдэглэхээр. Үйлэдбэриин 700 гаран түрүүшүүлдэ коммунис ажалай ударнигай нэрэ зэргэ олгогдоо. Тэдэнэр ажалдаа жэшээ харуулна, бэеэ һайнаар абажа ябана. Модо болбосоруулгын цехэй (начальнигынь Н. П. Кэральков) модон хайрсагуудые хэдэг 2-дохи участогай (мастерынь Б. Г. Котлеровский), заһабарилгын механическа мастерскойн модоной 1-дэхи, 2-дохи биржын (начальнигуудынь П. Ф. Симагин, А. И. Бибиков) коллективүүд, мүн түрүү 15 бригаданууд коммунис ажалай нэрэ зэргэдэ хүртэлсэнхэй.

Коммунис ажалай нэрэ зэргэтэй болоһон коллективүүдэй ажабайдал, ажал ябуулга энэ нэрэ зэргын түлөө мүрысэжэ байһан коллективүүдэй ажабайдалһаа илгаатай. Энээниие манай предприятиин цех, бригаданудай жэшээ дээрэшье харамаар. Иимэ нэрэ зэргэдэ хүртэһэн коллективэй гэшүүдэй дунда хүмүүжүүлгын хүдэлмэри эмхитэй һайнаар ябуулагдана, тэдэнэр бултадаа ямар нэгэ һуралсалда хабаадалсажа, юрэнхы бэлэдхэлээ, мэргэжэл шадабаряа дээшэлүүлнэ. Мүн тэдэнэр бэе бэедээ нүхэрэй ёһоной туһаламжа хүргэн, бусадта жэшээ харуулма һайнаар ажаллана, ажаһуудалдаа ниитын ёһо гурим сахина.

Модо болбосоруулгын цехые абаад харахада, цехэй хүдэлмэришэдые коммунис ёһоор хүмүүжүүлхэ талаар ехэ юумэ хэгдэнэ. Эндэхи хүн бүхэн ажаллажа байгаад һуралсана, 200 гаран хүдэлмэришэд шадабаряа дээшэлүүлжэ, хэдэн мэргэжэл шудаланхай. Үйлэдбэреэ оньһожоруулха, технологи нарижуулан һайжаруулха хэрэгтэ хүдэлмэришэд эдэбхитэйгээр хабаадалсадаг болоо. Ажалай бүтээсые дээшэлүүлхэ гэһэн нүхэр Грехневагай үүсхэл эндэ үргэнөөр дэлгэрүүлэгдэһэн байна. Цех соогоо нүхэр Собольскиной, Ивановой, Ткачевой, Шванкинай, Ричковой бригаданууд шалгарна. Бригадирнууд Потемкин, Яковлевай хүтэлбэрилдэг модо хюрөөдэгшэд долоон жэлэй табадахи жэлэй даабариие бүри ноябриин 1-дэ дүүргээд, энэ жэлэй түсэбөөр ажаллажа эхилһэн байгаа.

Шпала хюрөөдэлгэдэ хэрэглэгдэхэ модо бэлэдхэдэг В. И. Кочетовой бригада даабаряа мүн лэ холо үлүүлэн дүүргэдэг. Тэдэнэр шэнэ технологи хэрэглэн, эндэ ажалладаг 12 хүдэлмэришэдые сүлөөлжэ, ондоо участогта эльгээхэ арга олгоо.

Комбинадай ажабайдалай һайн талые, коммунис ажалай мүрысөөнэй аша үрые харуулһан олон жэшээ баримта харуулжа боломоор. Имагтал иимэ мүрысөөнэй ашаар манай коллектив 1963 ондо абаһан социалис уялгануудаа амжалтатайгаар дүүргээ, һая гараһан долоон жэлэй зургаадахи жэлэй түсэбые мүн лэ амжалтатайгаар дүүргэхэ гэжэ зорижонхой.

С. МИХАЙЛОВ,
Онохойн модоной комбинадай парткомой секретарь.

★

Валентина Егоровна Клементьева Улаан-Үдын трикотажна фабрикын түрүү хүдэлмэришэн болоһоор унинэй юм. Үнгэрһэн жэлдэ абаһан уялгаяа һайнаар дүүргэжэ, Валентина Егоровна коммунис ажалай ударник болонхой. Зураг дээрэ: В. Е. Клементьева ажаллажа байна.

З. ВЕСНИНАГАЙ фото.

★ ★

Шэнэ предприяти

Зүүн-Сибириин совнархозой шиидхэбэреэр Улаан-Үдэ хотодо Үдын модо урадхуулгын конторо һаяхан байгуулагдаад, ажаллажа эхилээ. Тус конторо 6 участогтай. Худанай, Хүрьбын, Дээдэ Үдын, Дунда Үдын, Онохойн, Улаан-Үдын. Худан, Хүрьбэ, Анаа, Үдэ голнуудаар жэлдээ 1100—1200 мянган кубометр модон урадхуулагдажа байха юм.

Мүнөө үедэ ерэхэ жэлэй модо урадхуулгада бэлэдхэл түлэг дундаа ябажа байна. Худан голой эхиндэ тошон халяагдана. Эндэхи участогай модошо дархашуул Петр Иванов, Сергей Ткачев, Иван Сапунов, тошо халяагшад Павел Гавраев, Алексей Карпов гэгшэд даабаряа хододоо 130—160 процент дүүргэжэ, эрхим ажалаараа шалгарна.

Д. Аюшеев.

БАТА ДАМЧЕЕВЭЙ БААТАРШАЛГА

Сэнхир хүхэ, оёортоо хүрэтэр нэбтэ харагдадаг уһатай Сэхир гол. Энэ голой эрьедэ мантан томо, орьё торьё хадануудай хоорондо байгаалиин табижархиһан түхэреэхэн аяга мэтээр Санага нютаг һанагдадаг. Хада уулануудай хаяа хүбөөгөөр хабсагайн хярхаг дамжан ургаһан хасуури, хуһан, шэнэһэн модонууд тэрэ түхэреэхэн аягын хээ угалза сэсэг мэтэ самолёдһоо харагдадаг. Тэнгэри тулажа, үүлэнүүдые хахар эсэхэһэн орьёлнуудай оройнууд айлай гэрэй тооноор шанха дээрэтнай хүдэлхэдэл гэдэг юм.

Байгаалиин иимэ һайхан орон нютагта дүшэ гаран жэлэй саада тээ Буряадай баатарнуудай нэгэн Бата Дамчеев түрэһэн намтартай.

Бата Дамчеев үшөө арбан гурбатай байхадаа хамаг юумэндэ бэрхэ хүбүүн гэжэ нютагтаа суурхаһан юм. Һайнаар һурадаг. Зэрлиг дошхон агтые хазаарлан унадаг, халтиржа унама мүльһэн дээрэ наадахадаа бэрхэ. Номо һаадагаар харбахадаа үетэн нүхэдөө хэзээдэ бүлидаг, тиибэшье тэрээгээрээ хэндэшье һайрхадаггүй зантай бэлэй. Тэршээхэн унагандал жороо Сэхир голойнгоо эрьеэр, хүбшэ тайгаар хушагдаһан Санага нютагайнгаа тохомой зэргэхэн талаар (эдэ бүгэдэнь үхибүүн наһанайнь үлгы һэн бэзэ) хүл нюсэгөөр шардайса гүйһөөр хүн болоо.

Һургуулиингаа һүүлээр үетэн нүхэдөө дахууланхай хангил хабсагайнуудые «добтолдог» юм һэн. Хэдэ дахин халтиржа унабашье, оройдонь хүрэтэр гараха гэһэн хабсагайгаа, мүлхижэшье ябаад, заатагүй «диилэжэл» һаладаг бэлэй. Бага «командирайнгаа» хойноһоо үхибүүдэй нэгэн хүн шэнгеэр добтолгодо орохыень ехэшүүл хараад: «Дай жүреөдэһэн, тоомгүй, даляашье ургажа үрдеэгүй борбилоохонууд», — гэжэ нэгэнтэ бэшэ хараадаг, бургааһа барьяад, зүг бүхэн тээшэнь тараалдадаг байгаа. Үхибүүд хараһан лэ зүг бүхэн тээшэ түүдэгэй оши мэтээр харайлдашахал даа. Тиихэдэ гансал Бата һууридаа байһан зандаа үлэгшэ бэлэй. «Командир» хүн зугадаха эрхэгүй ха юм. Тиигэжэл Бата өөрынхеэрээ, нэтэрүү зоригтойгоор хүн болоһон.

...Юһэдэхи классай һурагша ябахадань, баруун тээһээ дариин үнэр гутажа, Батые сэрэгэй албанда татаба. Санага нютагаа, Эхэ ороноо хамгаалха арбан долоотой Бата үетэн нүхэд Пүрбэ Шагдуров, Дондок Дармаев, Шагдаржап Шагдуров, Ламажап Цыренов, Чойжоб Намсараев, Очир Дармаев гэгшэдтэйгээ сэрэгтэ мордобо.

1943 оной март һара. Волго мүрэн дээрэ шуһата дайн үдэр, һунигүй улам улам һүжэрнэ. Сибирьһээ эльгээгдэһэн гурбан зуун хорин нэгэдэхи дивизи дайнай галые Клетскэ район шадар угтаба. Бата Дамчеев ахалагша лейтенант Петровой тагнуулшадай ротодо хамжаба. Дивизиин разведчигүүдэй заабари үгэһэнэй ёһоор Петровой рото нэгэтэ, март һарын хаб хара һуни дайсанай ара тала руу шурган орожо, тэндэһээ шухала мэдээнүүдые асарха болобо. Энэ даабари дүүргэхэ гээшэнь Петровой ротынхидто хүшэр хүндэ, орёо хэрэг байгаа, юундэб гэхэдэ, тэдэнэй зуун арбан табан хүнүүдэй үсөөхэниинь лэ дариин үнэр таниха хуушанай солдадууд байтаа ха юм. Тиибэшье, һуниин операцида энэ даабари бэелүүлхээр долоон хүнһөө бүридэһэн тусхай бүлэг бии болгогдобо. Тэрэ бүлэгтэ сержант Васильев, тагнуулшан Дамчеев, сэрэгшэд Максимов, Селентьев, Очиров, Дашиев гэгшэд оролсобод. Командирынь — дүршэл сэхэтэй сэрэгшэн, ахалагша лейтенант Петров байгаа.

Тагнуулшадта энэ даабари бултандань тооной эгээл түрүүшын, харюусалга ехэтэй найдабари мүн байһан. Эгээл түрүүшын алхам... Түрүүшын алхамай эрэлхэг зоригтойгоор хэгдэһэнһээ саашанхи харгы замай хэр зэргээр гаталагдахань сэхэ дулдыдамаар һааб даа.

...Тойроод хон жэн. Мүшэрнье хухарнагүй. Балай харанхы һуни. Эгээл түрүүшынхеэ тагнуулда гараһан хүбүүдтэ энэ һуниин дунда дайсанай ара руу зүдхэхэ гээшэ ямар нэгэн ан арьяатанай ама руу өөрын мэдэлгүйгөөр татагдажа ябаһантай тон адли байгаа һэн. Разведчигүүдтэ энэ гайхалтайшье, һонингшье. Гэнтэ галаар амилаад, дайсанай хүндэ буунууд манайхинай ээлһэн газар руу нээршэбэ. Хэдэн тэһэрэлгын удаа дахин хон жэн, дүлии балай һуниин байдал тогтошоно. Бэшэнээ дахууланхай Петров харгы замаа шэнжэлһээр, дайсанай зүг тээһээ үе үе болоод соностоһон шэмээ шагнаһаар урагшаал зүдхэнэ. Уляаһан ой дууһаба хэбэртэй. Тэдэнэр нюсэгэн добонууд дээгүүр урагшаа зүдхэнэ. Урда тээнь ямар нэгэн абяанай дуулдан сасуу тэдэнэр газарта ургашаһан мэтэ хүдэлхэеэ болино. Гурбан зуун метр зайе гаталалганда аяар гурбан час үнгэргэгдэбэ. Петровой ротын бүлэгэйхид минэ табигданхай поли дээгүүр урагшатайгаар гараа һэн. Уданшьегүй тэдэнэр дайсанай блиндажда хүрэжэ, харуулшаниинь һүнөөбэ. Үе үе болоод, хойто тээнь автомадуудаар буудаха абяан соностоод, замхашана. Ахалагша лейтенант өөһэдынхидөөрөө дайсанай блиндаж руу гэнтэ сүмэрэн орожо, танк тэһэлдэг граната хаяжархина. Тэһэрэлгын һүүлээр хоёр немецүүд амиды үлэшэһэн байгаа. Тэрэ доронь нэгыень хороогоод, Дамчеев нүгөөдыень урдаа туунхай блиндаж соохи байдалые тоб байса мэдэжэ абаба. Иигэжэ түрүүшын даабари урагшатайгаар бэелүүлэгдээ бэлэй.

Уданшьегүй хоёрдохи даабари үгтэбэ. Зуун табин хоёр метр үндэртэй добуунай оройе эзэмдэхэ гэһэн даабари байгаа. Тэрэ добуунай оройһоо оршон тойронхи байдал альган дээрэ мэтэ харагдадаг байгаа бшуу. Полкын командованиин захиралтаар тэрэ үндэрые абаха гэһэн зорилго Петровой ротынхидто даалгагдаа һэн. Энэ үндэр добуунай оройһоо дайсанай пулемедой сүлөө забдагүй буудаһанһаа боложо манай батальонууд нэгэшье алхам урагшаа хэжэ шадабагүй. Эгээл тиимэһээ дайсанай пулеметчигые тэрэ дарыдань үгы хэхэ гэһэн захиралта бууба.

— Ахалагша лейтенант, намда энэ даабари найдагты. Би тэрэ пулеметчигые энэ дарыдань үгы хэхэб.

Ахалагша лейтенант Петров Дамчеевэй нюдэ руу сэхэ хаража:

— Шадаха гүш, — гэжэ асуугаа һэн. Ахалагша лейтенант Дамчеевтэ хэды найдабашье, тэрэнэй ами наһые, ерээдүйн жаргалые тиихэдэ харахадал гээ бэлэй. Дамчеев мэтэ сэрэгшэд ямаршье баатаршалгануудта хүрэхөөр эрэлхэг зоригтой, иимэ сэрэгшэдтэй байхада хэды һайн бэ даа гэн, Петров сэдьхэжэ байгаа бэлэй. Дамчеев тээшэ дахин эрьелдэхэдэнь, бэеэр набтар буряад хүбүүн:

— Ахалагша лейтенант, шадахаб, — гэжэ хэлээ һэн. Тиихэдэнь:

— Даабаряа дүүргэгты, — гэбэ Петров.

Гартаа нэгэ автомат, танк тэһэлдэг хоёр граната баринхай Дамчеев дайсанай улаан галай урдаһаа мүлхижэ оробо. Дээгүүрнь туулган һомонууд сүлөө забдагүй эшхэрнэ. Хэды шэнээн тэрэ үндэртэ дүтэлжэ ошоһоноо мэдэбэгүй. Нэгэл тухайлхадань, дайсанай пулеметчигой хороһон эшээн хүрэтэр үшөө табин метр зай үлэбэ хэбэртэй. «Эндэһээ бирахагүйб, ара тээһээнь, ара тээһээнь» гэһэн бодол сахилгаан түргөөр толгой соонь бии болошоно. Тэрэ нэгэ бага хажуу тээшээ болоод, газар дороһоо буудажа байһан дайсанай пулеметчигой ара тээһээнь орохо һанаатай мүлхибэ. Удааншье болонгүй тэрэ үндэрэй оройдо манай солдат бии болоод, гранатын тэһэрхэ харагдаа һэн. Дайсанай пулемет замхажа, манай сэрэгшэд тэрэ үндэрые хэдыхэн минута соо эзэлээ бэлэй. Буряад хүбүүнэй шэн зориг эндэ хоёрдохёо харагдаба. Тиигэжэ залуу сэрэгшын хоёрдохи алхам эрэлхэг зоригтойгоор хэгдээ. Тэрэнэй нүхэд өөрыень хүндэлдэг, манай баатар гэжэ нэрлэдэг болоһон юм.

Дайсан хүсөө бууража, баруун тээшэ шэдэгдэбэ.

Энээн тухай эдир наһатан мэдэг лэ

Вислэ мүрэн дээрэ тулалдаан Дамчеевэй нюдэндэ мүнөөшье харагдахадал гэдэг. Ямар хүндэ тулалдаан һэм. Вислэ мүрэниие гаталха гээд лэ манайхин гэдэргээ сухарина. Нүгөөдэ эрьеһээнь гал дүлөөр соробхино ха юм. Добтолгон! Дахин добтолгон! Дамчеев дүрбэн нүхэдөө алдаад, өөрөө шархатабашье, хэдэн добтолгоной удаа эзэлхэ ёһотой газартаа тогтоо һэн...

Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнда ами наһаяа хайрлангүй гараһан баатар хүбүүнэйнгээ эрэлхэг зоригоор дүүрэн намтарһаа үшөө нэгэ ушар хөөрэжэ үгэе...

Познань хото. Энэ хотын гэр бүхэнэй түлөө үсэд шанга тулалдаан болоһон юм. Хорин долоодохи стрелково дивизиин далаа дүрбэдэхи полкын байрлаһан штабай гэрые дайсад хүреэлбэ. Буудалганай үедэ штаб сооһоо тазаашаа гарахын аргагүй байгаа. Тэрэнэй үүдыень үйлсын нүгөө талын гэрэй сонхоһоо дайсанай пулемет сахижа байгаа бэлэй. Эгээл энэ үедэ Дамчеев үүдэ нээжэ, гранатаяа шэдээд, үйлсэ худар харайшоо. Тиигэжэ хойноһоонь бэшэ нүхэдыньшье гаража, штабаа сүлөөлһэн байна.

Алдар Солын орденуудай дүүрэн кавалер Бата Дамчеевэй баатаршалгануудые тоолохо болоо һаа, арбан хурганай хүрэхэгүйл. Дайнай үедэ тэрэнэй баатар зүрхэн ямаршье аюулай урда сошордоогүй юм. Дүрбэ дахин шархатаа.

Үхэлэй гал дундуур дүрбэн жэл ябаад, түрэл һайхан Санага нютагаа бусажа, амгалан сагай үдэрнүүдтэ ажалай баатаршалгануудые гаргажа эхилээ һэн. Арбан долоон наһандаа Ленинэй комсомолой гэшүүн байһан Дамчеев сэрэгһээ бусахадаа, коммунист болоод ерээ бэлэй. Тиигэжэ мүнөөшье коммунистын зүрхэн арадайнгаа түлөө сохилһоор.

Буряад оронoймнай баатар хүбүүдэй нэгэн Бата Дамчеевэй намтар тухай үшөө олон шүлэг, поэмэ, магтаалнууд бэшэгдэхэ байха...

Данри ХИЛТУХИН.

Шэнэ ном

ЭСЭГЭ ХҮБҮҮН ХОЁРОЙ ХАРИЛСААН ТУХАЙ АСУУДАЛ

КПСС-эй ЦК-гай июниин Пленум дээрэ хүниие hургаха, хүмүүжүүлхэ асуудал зүбшэн хэлсэгдэhэн байна. Имагтал манай Коммунис партиин, совет засагай халуун анхаралда шэнэ шэнжэ шанартай, коммунис ёhоной хараа бодолтой, байдалтай хүниие hурган хүмүүжүүлхэ асуудал хододоо байдаг лэ.

Энэ шухала асуудалаар хүмүүжүүлэгшэ бүхэн—түрэлкид, багшанар, соёл сурталай хүдэлмэридэ хабаатай, олониитын хэрэгые эмхидхэжэ, эрхилжэ ябаhан хүнүүд, бэедэшье саг үргэлжэ hонирхожо байха уялгатай.

Мүнөө үеын хүнүүд (бага ехэ илгаагүй) уран hайханай номуудые, журналнуудые, газетэнүүдые уншахадаа гү, али кинофильмнүүдые харахадаа энэ талые (хүмүүжүүлгын) шарибшалан харадаг, ойлгодог, сэгнэдэг болонхой.

hаяхан зуун ерэ мянган хэрэгээр мэдээжэ совет уран зохёолшо Г. Медынскиин В. Петровтой бэшэлсэhэн бэшэгүүд тусгаар ном болгогдоод, Москвада ород хэлэн дээрэ хэблэгдэжэ, үргэн ниитэ уншагшадай үмэнэ табигдаба. Хэмжээгээрээ багахан энэ повесть «Хуби заяагаа шиидхэ» («Повелевай счастьем») гэжэ нэрэтэй юм.

Энэ повестиин намтарынь имэ: нэгэтэ радиогоор Г. Медынскиин «Нэрэ түрэ» («Честь») гэhэн повестьhоо нэгэ хэhэг—повестиин гол геройн Антон Шелестовэй хайшан гэжэ эсэгэдээ Ростов хото руу шоhон, теэд саашадаа юун болоhон тухай дамжуулагдаhан байгаа. Удаань, неделиин хэргэ саг үнгэрhэн хойно, уран зохёолшо иигээд дүүрэhэн бэшэг Виктор Петровhоо (17-той хүбүүнhээ) абаба: «Юундэ танда бэшэhэнээ өөрөөшье hайн мэдэнэгүйб. Гансааранаа даажа ябаха аргагүй, сэдьхэл доторой хүндэ хүшэр байдал тухай Танда миин лэ хөөрэбэб». «Витя Петровой энэ түрүүшын бэшэгэй сэдьхэлэй тарха үбшэнгөөр, зориг урмаа алдаhанай тэмдэгээр дүүрэн бэшэг хаданы, уран зохёолшо Г. Медынский тэрэндэнь харюусангүй орхижо шадаагүй шуу.

Тиигэжэ элитэ уран зохёолшо Г. Медынский ажабайдалай орёо, hарюу мурюу замай бэлшэр дээрэ хаягдаhан, эдир залуухан, 17-той Виктор хүбүүн хоёрой хоорондо холбоо бии боложо, hүүл тээшээ таhаршагүй холбоотой хани нүхэд болоhониинь ойлгожо, сэдьхэлээ ханан яданабди. Бэшэлсэhэн бэшэгүүдhээнь В. Петровой ажабайдалай бүхы гэрэлтэйшье, харанхышье ушаралнууд, нүхэдэйнь нэрэ болон обогууд тэрэ зандаа орхигдонхой.

Хүниие hургаха, хүмүүжүүлхэ гээшын орёо хүндэ байhанда арсаангүй, харин тэрэниие заhан залган хүмүүжүүлгэ бүришье hаа, орёо юм гээд дурдагдаhан номой оролто үгэ найруулhан мэдээжэ совет драматург В. С. Розов бэшэнэ.

Энэ номые, бэшэг бүхэнэйнь бодолые хинан уншабал, сэдьхэжэ үзэбэл, Викторэй зориг сэдьхэлээрээ тогтонижон бүридэлгэ хэды хүндэ хүшэрөөр, удаан аад, таhалдалтайгаар байгуулагданаб? Викторэй абари зан өөрсэ ондоо, hанал бодолынь hонин, баян, теэд ажабайдалай «тахир замуудаар төөриhөөр» сэдьхэлынь гантай, бодолынь үгытэй болонтожо ябаhаниинь харагдана.

Виктор юундэ эхынгээ энхэрэл, оролдолго, багшанар ба үетэн нүхэдэйнгөө анхарал ойлгоогүй, хажуу тээшээ хадууршаhан байгааб? Юундэ?! Ажабайдалдаа юундэ голхорооб? Эхэдээ юундэ элдэб эсээр хандадаг, өөрөөшье муулуулдаг байгаа юм? Зарим багшанартаа юундэ муулартайб? Хүнүүдтэ юундэ ямаршье этигэлгүй байгаа юм?

Эдэ асуудалнуудта харюусахын тула энэ «Хуби заяагаа шиидхэ» гэhэн ном уншалтай.

hургууляа хаяад, өөрэhөө холо аха, хүнгэн ябадалтай хүбүүдээр нүхэсэжэ, «үйлсэдэ» өөрөөшье мэдэнгүй гарашоод, hүүлдээ алдуугаа мэдэрээд, зүб зам бэдэржэ байhаниинь ойлгонобди.

...Гэбэшье Виктор ажабайдалай тэрэнги шугыгаар тэнэhээр төөриhөөр хүл дээрээ гараhаниинь, абари зангаа бэхижүүлжэ, сэдьхэл бодолоо сэсэглүүлжэ эхилhэниинь номой hүүлшын мүрнүүдые уншахадаа гэхэ гү, али hүүлшын бэшэгүүдыень уншахадаа ойлгонобди.

Г. Токтохоев,
багша.

ХҮГЖЭМЭЙ ЗАМААР

(Буряадай залуу композиторнууд тухай зарим тэды hанамжа)

РСФСР-эй композиторнуудай Союзай правлениин Улаан-Үдэдэ болохо нүүдэл заседани угтуулан

1963 он—Буряадай уран hайханай ажабайдалда сэдьхэл баясуулма шэнэ шэнэ дуу, хүгжэм асарhан жэлнүүдэй нэгэн болоно. Жэшээлхэдэ, Дандар Аюшеев «Анда нүхэд» гэжэ оперынгоо хоёрдохи хубиие бэшэжэ дүүргээ. Тиихэдэ Жигжит Батуев «Ами наhанай баглаа сэсэгүүд» гэжэ балет, «Эхын хоёр» гэжэ хүгжэмтэ комеди, гадна яхад арадай аялгаар «Чурум-Чуку» гэжэ балет найруулжа, улад зоноо баясуулаа. Мүн Бау Ямпилов «Будамшуу» гэжэ хүгжэмтэ комеди бэшэжэ дүүргээд, тэрэнь театрта табигдахаар бэлдэгдэжэ байна. Залуу композитор Сергей Манжигеев «Буряад үргэн нютагни» гэжэ симфоническа поэмэ бэшэнхэй.

Эдэ композиторнууд томо томо зохёолнуудые бэшэхынгээ хажуугаар олон тоото дуунуудые зохёоhон байха юм.

Гэхэтэй хамта, эхилэн бэшэжэ байhан хүгжэмшэд тухай hайн hайхан үгэнүүдые хэлэнгүй байжа болохогүй. hүүлэй үедэ, илангаяа энэ жэлдэ ургажа ябаhан хүгжэмшэд Чингис Павлов, Ким Раднаев, Дашидондок Жалсараев, Владимир Маймескул, Дамдин Яхунаев, Бадма Балдаков, Базар Цырендашиев, Тарас Карпов гэгшэд бэлиг шадабаряа хурсадхан улам ургаа.

Эдэ нүхэднай ямар ажалтай, юу хэжэ байдаг зон гээшэб гэжэ тобшо тэдыгээр хэлэхэ хүсэл бии.

Чингис Павлов Свердловско консерваториие арбаад жэлэй саана дүүргээд, түрэл Улаан-Үдэдөө ерэхэдээ, Буряадай гүрэнэй филармониин дирижер боложо уран hайханай хүтэлбэрилэгшээр ажаллаа. Энэ үедөө залуу дирижер композиторай мэргэжэл шудалжа эхилээ hэн. Тиихэдэ яhала олон дуунуудые бэшэhэн, буряад арадай инструментнүүдэй оркестрэй наадаха хүгжэмтэ зохёолнуудые найруулhан байха юм. Тэрэнэй бэшэhэн дуунууд согтой залитай, ирагуу hайхан аялгатай байдаг. Залуу хүгжэмшэ арадай дуунуудта дуратай, тиимэhээ арадай аялгануудые зохёол соогоо зоримгойгоор нэбтэрүүлэн хэрэглэнэ.

Чингис Павловай зохёоhон олондо мэдээжэ дуунууд гэхэдэ, «Сэлэнгын баруугаар», «Улаан-Үдэ», «Дугардаан», «Алимш, минии инагни», «Эжы» гэхэ мэтэ болоно.

Чингис Павловай дуунууд шогтой хүхюун, энеэдэ наадатай байдагаараа хүнэй сэдьхэлдэ баяр зугаа түрүүлдэг. Гадна орон нютаг, аба, эжы тухайгаа хүсэ зориг бадараама, сэдьхэл зүрхэ хүдэлгэмэ дуунуудые бэшэдэг байха юм.

Эхэ нютаг жэгтэйгээр,
Эльгэ зүрхыем эзэлнэ,
Элдин хонгор дэлхэйдэ,
Эгээ hайханаар hанагдана,—гэжэ Ц-Ж. Жимбиевэй бэшэhэн шүлэг Чингис Павловай найруулгаар уран hайхан дуун боложо, колхоз нютагуудаар үнинэй таранхай.

Чингис Павловай хэhэн ажалынь үндэрөөр сэгнэгдэжэ, республикын дүшэн жэлэй ойн баяраар тэрээндэ Буряадай АССР-эй искусствын габьяата ажал ябуулагшын нэрэ зэргэ олгогдоо hэн.

Владимир Маймескул 1952 ондо консерватори дүүргээд, Улаан-Үдын оперо, баледэй театрта дирижероор эльгээгдээ hэн. Тэрэ үеhөө хойшо В. Маймескул композиторай ажал эрхилжэ, удха найруулгаараа олон ондоо хэдэ хэдэн дуунуудые зохёоhон байна. «Минии Буряад орон», «Дуунайм дээжэ хүртэhэй», «Хулганаан», «Санжидмаа» гэжэ дуунуудынь дуулахада, хүнгэн аятай, хүнэй hанаанда хадуугдамаар. Энэ нүхэрнай өөрынгөө зохёолнуудта буряад арадай шог аялга шадамар бэрхээр хэрэглэдэг байха юм.

Энээнhээ гадна, Владимир Маймескул томошье зохёолнуудые бүтээгээ. Жэшээнь, Абида Арсалановай либреттээр «Шэнэ замаар» гэhэн нэгэ акттай хүгжэмтэ комеди зохёогоо. Тэрээн соонь мүнөө сагай колхозой ажабайдал харуулагдана. Гол удхань юуб гэхэдэ, колхоз соо үнэн шударгы ажаллажа байhан түрүү хүнүүдэй хажуугаар, ажал хэдэггүй аараг ябадалтанай бии байдагые элишэлэн шүүмжэлhэн байха юм. Тиигээд тэрэнь мүнөө сагай колхозно тосхоной золтой жаргалтай ажабайдалда зорюулагдаhан баяр ёhололоор дүүрэнэ.

Буряадай искусствын хүгжэлтэдэ ехэхэн нүлөө үзүүлhыень үндэрөөр сэгнэжэ, нёдондо Владимир Маймескулдэ РСФСР-эй искусствын габьяата ажал ябуулагшын нэрэ зэргэ олгогдоhон байна.

Поэт Д. Улзытуев Эхэ нютаг тухайгаа дулаахан үгөөр иигэжэ бэшээ hэн:

Уулын үндэр орой дээгүүр
Үүрэй наран хөөрэн гараа,
Элдин Буряад энхэ дайда
Энэ үглөө эрьен ерээ.

Улаан-Үдын хүгжэмэй училищиие дүүргэхээ байhан Ким Раднаевай эдэ үгэнүүд дээрэ найруулhан дуу мэдэхэгүй, дуулаагүй буряад хүн огто үгы шахуу байдаг.

1957 ондо үнгэргэгдэhэн дуунай конкурсдо зорюулжа, Ким Раднаев «Уряал», «Залуушуулай марш» гэжэ дуунуудые зохёогоо hэн. Конкурсын жюри эдэ дуунуудта эрхим сэгнэлтэ үгэжэ, автортань нэгэдэхи шатын диплом барюулhан байна. Тэрэ гэhэнhээ хойшо Раднаевай дуунууд арадай дунда үргэнөөр таража захаланхай.

Ким Раднаев үшөө наhаар залуу, тиимэhээ залуушуулда зорюулжа найруулhан дуунуудынь, үнэхөөрөөшье, эдир зоной hанал бодол хүдэлгэн, эрмэлзэл хүсэл түрүүлдэг.

Нёдондо Ким Раднаев олохон дуунуудые бэшэhэн байна. Тэрэ тоодо «Эдир наhан», «Гуниг дуун», «Талын жаргал», «Ажалай марш» гэжэ дуунууд ороно.

РСФСР-эй арадай артист Бадма Балдаков республика дотороо нилээд мэдээжэ дуушан байхынгаа хажуугаар, мүн hүүлэй жэлнүүдтэ дуу, хүгжэм найруулдаг болонхой.

1958 ондо ССР Союзай композиторнуудай правлениин үүсхэhэн дуунай конкурсдо зорюулан, Бадма Балдаков «Ханилсан гансамни», «Этигыш, минии нүхэрни» гэhэн дуунуудые бэшээ hэн. Тэдэ дуунуудынь үндэрөөр сэгнэгдэжэ, нэгэдэхи шан авторта хүртэhэн байна.

Тэрээнhээ хойшо Бадма Балдаков нилээд олохон дуунуудые бэшээ. Ехэнхидээ дуунуудынь зүрхэ хүдэлгэмэ уянгатай, ирагуу аялгатай байдаг. Түрэл Баргажан тухайгаа, ажалай эршэ тухай, инаг дуран, нүхэд тухайгаа бэшэhэн дуунуудынь хүн бүхэнэй шэхэнэй шэмэг, сээжын баяр болодог.

Дамдин Яхунаев Казаниин консерватори 1958 ондо дүүргээ hэн. Республикадаа бусажа ерэhэн сагhаа хойшо Яхунаев бэлигтэй бэрхэ хүгжэмшэ байhанаа харуулhан юм. Тэрэ хадаа Улаан-Үдын хүгжэмэй училищиин hуралсалай таhагые даагшаар хэдэн жэлдэ ажаллаад, мүнөө директорээр хүдэлжэ байнхай.

Дамдин Яхунаев хэдэн дуунуудые найруулаа. Тэдээн соохоонь «Партиин hургаалаар», «Эбэй тулгуури—Москва» гэжэ дуунуудынь яhала hайн гэжэ тоологдодог.

Залуу хүгжэмшын бэшэhэн «Хандамаа» гэжэ дуун хүнэй зосоо уяруулан баясуулдаг:

Аяархан Анааhаа Хандамаа,
Аржытар мэндые зураад табяа.
Арбаадхан үгөөрөө хандажа,
Айхабтар яаралтай уряал захяа.

Мүнөө үедэ Дамдин Яхунаев шэнэ хүгжэм, дуунуудые бэшэжэ байнхай.

Базар Цырендашиев хэдэн жэлэй урда хүгжэмэй училищи дүүргээ hэн. Энэ залуу нүхэрэймнай найруулhан дуунууд олон. Хүдөөгэй уран hайханай бүлгэмэйхид Базар Цырендашиевай дуунуудые саг үргэлжэ дуулажа, гүйсэдхэжэ байдаг. Юуб гэхэдэ, тэрэнэй дуунууд хүдөө ажалшад, малшадай сэдьхэлдэ удха найруулгаараа дүтэ байдаг шуу:

Түрэhэн гараhан нютагтамни,
Таатайхан басагад олонхон даа.
Тэдэнэй нэгэнтэй танилсба hаа,
Тархяа эрьежэ болохош даа.

Энэ дууниинь «Нютагай басагад» гэжэ нэрэтэй юм.

Нёдондо Базар Цырендашиев илангаяа олон шэнэ шэнэ дуунуудые бэшээ. Тэдэнэй тоодо «Куба тухай дуун», «Яалтай гээшэб?» гэхэ мэтэ дуунууд ороно.

Эхилэн бэшэжэ байhан хүгжэмшэдэй тоодо Тарас Карповай нэрэ дурдаагүй байжа болохогүй. Энэ нүхэрнай олондо мэдээжэ дуушан. Тиимэhээ дуунуудыень дуулахада таатай, сэдьхэлдэ хадуугдасатай байдаг. «Ханинарай дуун», «hэбшээхэн», «Коммунис партимнай» гэжэ дуунуудынь зоной дунда яhала мэдээжэ болонхой.

Баян даа, Буряад түрэл
нютагнай,
Жаргалтай hайхан Эхэ оромнай,
Буряадхан арадайм суурахан
дуунууд
Зэдэ... ш гоёор Байгал далай
дээхэнүүр,—

гэжэ дуун ирагуу хонгёо хоолойгоор гүйсэдхэхэдэнь хүн бүхэн ехэтэ hайшаажа шагнадаг. Нёдондо найруулагдажа, арад зонноймнай дунда үргэнөөр дэлгэрhэн «Баян даа Буряад нютагнай» гэжэ дуунай автор Дашидондок Жалсараев юм.

Дашидондок Жалсараев Хоца Намсараевай нэрэмжэтэ буряад драмын театрай артист юм. Энэ нүхэр арадай дуунуудта ехэ дуратай, тиимэ хадаа тэдэниие айхабтар ехэ хэшээлтэйгээр суглуулдаг. Бэшэhэн дуунуудынь арадай дуунуудай аялгада угаа дүтэрхы байдаг. Тиихэдээ согтой солбон, халуун абьяастай, шог зугаатай дуунуудые бэшэхэ бэлигтэй хүн.

Тэрэнэй өөрынгөө үгэнүүд дээрэ бэшэhэн дуунууд гэбэл, «Зүрхыемни зобоогоод байна», «Инагни, намдаа дуратай гүш?» «Хүршымнай басаган» гэхэ мэтэ болоно.

Дашидондок Жалсараев энэ намар Ага нютагаараа ябажа ерэхэдээ, буряад арадай хорёод шахуу шэнэ дуу суглуулжа асараа.

hаяар эхилэн бэшэжэ байhан хүгжэмшэдэй дуунуудhаа бүридхэгдэhэн тусхай согсолбори номой хэблэлээр гаргагдахаяа бэлэдхэгдэжэ байнхай.

Тиимэhээ эхилэн бэшэжэ байhан хүгжэмшэ нүхэдтөө, мүн hаял дали жэгүүр ургажа ябаhан залуушуулда бүгэдэндэнь ажалай амжалта хүсэн, арюун хүгжэмэй замаар дабшан ябахадаа, улад зоноо баясуулма, урма зориг түрүүлмэ уран гоё зохёолнуудые найруулжа байхыень юрөөе!

Д. САМБОЦЫРЕНОВ,
З. ГОМБОЖАБАЙ.

Смоленскын электролампын завод hаяхан баригдаhан предприяти юм. Тиигэбэшье тэрэнэй бүтээдэг продукци — үдэрэйхи шэнги гэрэл үгэдэг лампанууд манай орон дотор үргэнөөр дэлгэрэнхэй. Шэнэ мэргэжэлтэй болоhон олон залуушуул энэ заводто хүдэлдэг. Зураг дээрэ: түрүү хүдэлмэришэн комсомолка Алла Короткая лампануудые туршажа үзэдэг автомадые хүдэлгэжэ байна.
ТАСС-ай фотохронико.

КУБЫН АРАДАЙ ЗОЛ ЖАРГАЛ

Урдань дууладагшье байгааб, hүүлдэнь өөрөө Куба ошоходоо хоёр нюдөөрөө хараа бэлэйб: ольторог дээрэхи тэнгэринь манайхидал адли, баhал тиимэ одо мүшэд. Гайхаха, тагнахаар юумэ оройдоошье үгы—Куба гээшэмнай дэлхэйн бүмбэрсэгэй хойто хахадта, манайл оршодог хахадта ха юм. Энээниие бидэнэр бүри багаhаа, hургуулида hуража ябахаhаа хойшо мэдэнэбди. Гайхалтай юумэниинь гэхэдэ: ёhотойл халуун орон, пальманууд, далайдань акуланууд, теэд тэнгэринь манай эндэхидэл, Рязань шадарайхидал. Үбэлынь саг болзоройнгоо талаар манайхитай тудалдадаг, мүнөө тэндэ эгээл «шанга хүйтэн».

Гаванаhаа 140 километрэй газарта Варадеро гэжэ курорт оршодог юм. Хүхэ номин үнгөөр миралтаhан далайн алтан шара элhэтэй эрьеые зүбшөөд гостиницанууд, туристнуудай буудаг гэрнүүд дүүрэн.

Зунай сагта эндэ хүн зониинь яаха аргагүй олон байдаг. Кубинецууд эндэ амархаяа нэгэ, хоёр, гурба неделеэр, нэгэшье үдэрөөр ерэдэг. Гостиницада, мүн амяараа гэршье абаад байха арга дүүрэн бии.

Мүнөө Кубада, манайхяар үбэлэй сагта, агаарай, уhанай температура 20—22 градус дулаан. Гэбэшье Варадеро курортын далайн эрьедэ нэгэшье хүнэй хэбтэхэ харагдахаяа болинхой. Тропикын халуунда дадашаhан кубинецууд 20—22 градус дулааниие «хүйтэн» гэжэ тоолодог, уhанда шунгахаяа болидог байха юм.

Субботын үдэшэ байгаа hэн. Далайн тулама эрье дээрэ баригдаhан «Националь» гостиницын үүдэндэ машинаараа хүрэжэ ерэбэбди. Бидэнэй нэгэн машинаhаа буумсаараа сэхэ ошожо, далайн уhанда шунгажа гараад, орохо ойртоhон наранай элшэдэ бэеэ шаража байба. Эндэ амаржа байhан 20—30 хүн гостиница соохоо гаража ерээд, тэрэ нүхэрөөрнай тон ехээр hонирхоо.

— Компаньеро, мүнөө уhанда орохоор бэшэл, хүйтэ абахатнай,—гэжэ байгаад кубинецууд hанаагаа зобонгёор хэлэбэ.

hүүлдэ тэрэнээ ород хүн гэжэ мэдэхэдээ: «О, хамаагүй, ородууд — хүйтэндэ дадаhан зон» гэлдээ бэлэй. «Мүнөө манда хуу саhан, газар, гэрэй орой баран саhаар хушаатай» гэжэ байгаад манай нүхэрэй хөөрэхэдэ, кубинецууд тон ехээр hонирхобо.

Эдэ үдэрнүүдтэ Кубын айлнуудта, ниитын байрануудта, магазинуудта манайхидал адляар гоё hайханаар шэмэглэгдэhэн шэнэ жэлэй «ёлконууд» табяатай. Кубинецууд наhан соогоо саhа хараагүйшье hаа, бишыхан пальмаар «ёлко» хээд, эшэ набшаhыень хүбэнгөөр хушаад «саhал» гэжэ тоолодог заншалтай.

Баhал манайхидал адляар кубинецууд декабриин 31-hээ январиин 1-нэй hүни шэнэ жэлээ угтадаг юм. Мүнөө табадахи жэлээ энэ hайндэр онсо ехэ баяр баясхалантайгаар угтагдажа байна. 1958 оной декабриин 31-дэ революционно хүсэнүүдэй түрилтэhөө hүгэдэhэн зонхилогшо Батиста түрэл оронhоо зугадан арилаа hэн. Иигэжэ шэнэ жэлые угталга Кубада шэнэ ажабайдалай үүдэ нээhэн hайндэр болон алдаршанхай!

Намтай суг ябалсаhан шофер, 43-тай Орестес Серкеро курортно город харуулха зуураа: «Энэ гэр соо миллионернууд байдаг hэн, мүнөө эндэ hургуули. Энэ отель соо Холбоото Штадуудhаа ерэhэн янканууд буудаг байгаа. Юрын кубинецта далайн эрьедэ дүтэлхэ арга байгаагүй, ерэhэн лэ газарташ эзэд—баяшуулай дачануудай дүтэлэшэгүй хашаанууд байhан юм».

Хойто үглөөгүүрынь бидэнэр аяншалгаяа үргэлжэлүүлбэбди. Орестес Серкеро машинынгаа яhала түргөөр ябажа байхада, яаралгүйхэнөөр руль дээрэ тохоногоо табижа, харгын хоёр тээгүүр харагдаhан, дайралдаhан юумэн тухай хөөрэнэ. Хирэ хирэ болоод лэ мойhон хара нюдөөрөө нам тээшэ хаража, «hанаандатнай таатай гү» гэhэн асуудал табина.

Нюдэ алдама талын дундуур зурын ошоhон харгы үргэн боло болоhоор, удангүй асфальтаар хушагдаhан дардам харгы боложо, машинымнай мөөрэй гансал шаршаганаха дуулдана.

— Компаньеро Серкеро, хэтэрмэ түргөөр ябана бэшэ гүбди?

— Дэн түргөөр ябанабди гэхээр бэшэл даа,— гээд нүхэрни үшөө газ үгэжэ эхилбэ. Спидометрэйнь улаан стрелкэ 140 дээрэ ерээд тэн-

(Үргэлжэлэлынь 4-дэхи нюурта)

МАНАЙ ШАРЗААРХИН...

1. ХУУРША, ДУУША ХҮБҮҮН

Орлигой соёлой байшан соо хүн дүүрэн.

Уран hайханай бүлгэмэйхидэй мэргэжэл шадабарииe харалган түгээлт дундаа. Колхозуудай түлөөлэгшэд нэгэ нэгэнэй хойноhоо сценэ дээрэ бии болобо. Ирагуу, хонгёо дуунууд зэдэлнэ. Эхэ ороноо, эрхэ сүлөөгөө магтаhан уран шүлэгүүд уншагдана. Тэдэниие hайшааhан альга ташалган дүжэгэнэбэ...

Харалгын дүн гаргахада, Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой хүбүүд, басагад түрүү hуури эзэлээ бэлэй. Тэдэнэй дунда малшан Нима Галсанов бии hэн. Энэ хүбүүнэй «Герой болоё» гэhэн дуу хуур дээрэ ирагуу гоёор гүйсэдхэхэдэнь, гэрэй доhолмо альга ташалган зэдэлбэ.

Малша хүбүүнэй дорюун хоолой хурай хонгёо абяан хоёрой ниилэхэдэнь, бүришье уянгатай байгаа гээшэб даа.

Нима Галсанов хара багаhаа малда башарhан хүн. Бага наhанайнь зол жаргалые дайн буляагаа. Хүсэд hайнаар hургуулида hураагүй hэн. Дайнда мордоhон аха нүхэдэйнгөө ажал хэрэгые саашань үргэлжэлүүлхэ хэрэгтэ хабаадалсаа. Дайсаниие бута сохилгодо хүбүүнэй хубиин бии байhаниинь элитэ.

Нима ажал хэжэ ябахадаа ехэ хүхюун, ходо дуулажа, хуур дээрэ наадажа, нүхэдөө сэнгүүлдэг hэн. Нэгэтэ Нимын эсэгэнь хүбүүндээ хуур дархалжа үгөөд: «Зай, Нима, хуур дээрэ наадажа hурыш даа. Буряадуудай хэр угhаа нааша наадажа ябаhан юм гээшэ. Хожом үетэн нүхэдтөө наадахаш»,— гээ бэлэй.

Мүн хэнhээшьеб даа, хууршa болохын тула буряад hарын 29-нэй шанхы hүни гурбан харгын бэлшэр дээрэ адуунай тархи унажа hуугаад, шадал соогоо хуур дуугаргаха хэрэгтэй. Тэрэ үедэшни нэгэ танигдаагүй хүн ерэжэ, шамда зааха гэжэ гэлсэдэг домог дуулаhан юм. Теэд тэрэниие hанахадаа тархиинь үhэн бодожо, ара нюрга руунь хүйтэ даагша hэн. Нима «гурбан харгын бэлшэр дээрэ» hуугаагүй. Зүгөөр, өөрынь оролдосо тэрэниие хууршан болгоо.

ВЛКСМ-эй гэшүүн Нимые колхозой залуушуул комсомолойнгоо эмхиин секретаряаршье hунгаба. Ажалшье ехэ болоо. Тиигэбэшье hаань, шадамар, hүбэлгэн хүтэлбэрилэгшэ байhанаа харуулаа. Уран hайханай бүлгэм, залуушуулай элдэб ажал хэрэгүүдые эрхилхэ талаар хүсэ шадалаа гамнаагүй.

Нима хууртаяа ямаршье сагта хахасадаггүй. Саг жэлнүүдэй үнгэрхэдэ, хүнэй шадал мэргэжэл дээшэлдэг шуу. Нимын наадахые РСФСР-эй габьяата артист, мэдээжэ дуушан ба хууршан Сэрэн Хоборков шагнаад, ехэл магтаhан юм. Нүхэр Галсанов Улаан-Үдэ хотын орденто оперо, баледэй театрай сценэ дээрэшье дуулаад үзөө. Энэнь залуу хүбүүнэй бүхы наhан соонь мартагдахагүй.

— Манай хүгжэмшэд, шүлэгшэд hонирхолтой шэнэ дуунуудые үсөөнөөр бэшэнэ. Сэхынь хэлэхэдэ, хүдөөгэй залуушуул тухай дуунууд үгыл даа,— гэжэ Нима хөөрэдэг.

Энэнь зүб. Буряад шэнэ дуунууд тон хомор. Илангаяа хүдөөгэй уран hайханай бүлгэмүүдтэ дуулаха дуунууд бүришье үгы гээ hаа, алдуу болохогүй.

...Хойто Аха. Эндэ бэлшээриин газар элбэг. Зундаа колхозой hубай мал олоор ерэдэг. Нима Галсанов hүүлэй дүрбэ-табан жэлэй туршада мал адуулжа байнхай. Үхэр залан бэлшээхэ зуураа, хүхюун дуунуудые ходо дуулажа ябадаг юм. Дуун—хүнэй нүхэр ха юм. Тэрэнтэй нүхэсэбэл, хэзээшье уруу дуруу ябахагүйш.

Мүнөө коммунист Нима Галсанов колхозой 70 тугаллаха гунжадые Хадарус hууринда харууhалжа байна. Малынь тобир тарганууд.

2. ЕВГРАФОВИЧ...

Далан дүрбэн наhатай Бадма Евграфович Жамбаловтай үнгэрэгшэ зун үбhэ хуряалга дээрэ сугтаа ажаллаа hэм. Ажалша энэ үбгэндэ үнэн зүрхэнhөө дурланхайб. Хэды үндэр наhатай болобошье, ниитын ажалда нэтэрүү бэрхээр хабаадалсана. Ажалдаа дүй дүршэлтэй, шэнэ hонин юумэнүүдтэ айхабтар дуратай хүн.

Зунай аяма халуун үдэрнүүд. Тэнгэридэ малгайншье шэнээн үүлэгүй.

— Хүб-аа, сабшалгаяа дүүргээд, захаяа hайнаар түүхэл гүбди даа,— гэжэ Евграфович забhарлалгын үедэ тамхилха зуураа намда хандаба.

— Тиигэхэбди, Евграфович,—гэбэб.

Уданшьегүй, үглөөнэй забhарлалга дүүрэбэ. Гэртээ ерэжэ, сайлабабди. «Родина» гэдэг радиоприемнигоо шагнанабди. Москваhаа Быковский... Терешкова. Алдарта совет космонавтнууд тухай дамжуулга шагнажа баясабабди.

Евграфович хүхюутэй, совет эрдэмэй илалтада баярлана. Хоёр нюдэнhөөнь баярай дуhал мэлмэрбэ.

— Бэрхэт, хүбүүд, басагаднай! Ашанарнай,— гэжэ Бадма Евграфович хэлээд, бодолгодо абтаба.— hаяар лэ буряад хүбүүн гү, али басаган замбуулин худар ниидэ гэhэн дохёо дуулажашье болохо. Саг хубилаа, хүнүүдшье баhал хубилаа. Золтойб. Ленин багшын парти иимэ hайн байдал олгоо!

Зүб лэ даа, Бадма Евграфович, совет үе сагнай иимэл ха юм.

Иигэжэ сэдьхэл зүрхөөрөө залуу Бадма үбгэн коммунизм байгуулгада хубитаяа оруулалсана.

3. «ДЕДУШКА»

Субан Максарович Галсанов дүшэн наhанhаа үлэжэ ябаhан хүн. Хүхюун, энеэбхилhэн шарайтай, согтой хурса нюдэдтэй. Тэрэниие Шарзада «дедушка» гэжэ бултадаа нэрлэдэг. «Дедушка» гэжэ хэлэбэлшни, бүри бишыхан үхибүүдшье ойлгоодхихо. Энэ хүниие хүндэлhэнэй тэмдэг гээшэ даа.

Нүхэр Галсанов эрхим барилгашан юм. Хэдэн жэлэй туршада колхозой барилгын звеное хүтэлбэрилдэг. Шарзада тэрэнэй хабаадалгагүйгөөр нэгэшье шэнэ гэр, малай байра бодоогүй гэхэдэ алдуу болохогүй.

...Хабарай үглөөгүүр. Хэдэн хүнүүдэй модо сабшахань холоhоо дуулдана. Хадарус hууринда шэнэ гэрэй торхые тойроод, 5—6 хүн модо хайна. Субан Максарович хажуудаа байhан залуу хүбүүндэ: «Хүбүүмни, модонойнгоо паазые буруу абажархёо хаш даа. Тааранагүй. Заhаха болоош»,—гээд тэрэндэ хамhалсаба. Залуу барилгашан энеэбхилээд, ондоо модондо оробо. Субан Максарович Галсанов бэрхэ түмэршэ дархан юм. Моридой таха, шарга, тэргэ — бултыень хэдэг. Гадна айхабтар дүй дүршэлтэй ангуушан юм. Жэлдээ 20 хүрэтэр булга, үен, hолонго, хэрмэнүүдые гүрэндөө тушаадаг.

В. ГАЛСАНОВ.

Ажаhуудалаа шэмэглэхэ—арюун хэрэг

Арадай ажабайдалда ажаhуудалаа шэмэглэлгэ хэр угhаа хойшо он ехэ удха шанартай байгаа гэхэдэ алдуугүй. Тэрэ тоодо манай буряад зоншье ажаhуудалаа гоёон шэмэглэхэ талаар ехэхэн амжалта туйлаhан байха. Эмээл, хазаараа эхилээд, аяга табаг хүрэтэр энхэни шэнжэтэй угалза хээгээр гоёодог, тойрожо байгаа байгаалиhаа үнгэ зүhэ шалжүүлэн абадаг байгаа ха юм. Тэрэнэй гэрэлнь манай республикын уран hайханай болон хизаар ороноо шэнжэлхэ музейнүүд соо табяатай байдаг Буряадай урданай урашуулай бүтээhэн зүйлнүүд мүн болоно. Олон тоото тнимэ зүйлнүүдые шэнжэлэн үзэхэдөө, урданай урашуулай нарин гарые, хурса hүбэлгэн харасые, гүн удхатай, бодолтой байhыень тэмдэглэнгүй гарамаар бэшэ. Музей соо орожо харагшад, илангаяа манай республикада түрүүшынхеэ ерэгшэд буряад арадай ажаhуудалаа шэмэглэлэн гоёохо искусствын оюун бодолтойе, жэнхэни гүн шэнжэтэйе онсолон заадаг, hонирходог юм.

Мүнөө коммунизм үргэн далайсатайгаар байгуулжа байhан үедэ ажаhуудал шэмэглэлгын искусствын удха шанар илангаяа дээшэлнэ бшуу. Арадай жэнхэни шэнжэтэй, мүнөө үе сагай амисхаал бэедээ шэнгээhэн иимэ искусство ерээдүйн үетэниие коммунис үзэл бодолтойгоор, уран hайханай гүнзэгы мэдэрэлтэйгээр хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ нүлөөлхэ байhаниинь дамжаггүй. Гоё hайханай бүхы шэнжэ зүйлнүүдые ажаhуудалда, мүн гэр байрын газаа түхэлдэ, досоо түхэлдэ, промышленностьдо нэбтэрүүлгэ мүнөө үедэ тон шухала болонхой. Энэ талаар манай республика соо зарим тэды хүдэлмэри ябуулагдана гэжэ хэлэмээр.

РСФСР-эй уран зураашадай холбооной Буряадай отделениин дэргэдэ үнгэрhэн жэлдэ ажаhуудалые гоёон шэмэглэхэ искусствын тусхай цех байгуулагдаа юм. Урашуулай өөhэдыень хэшээл оролдолгын ашаар эмхидхэгдэhэн тус цехэй ажалда түрүүшээр ехэнүүд бэрхэшээлнүүд ушардаг байгаа. Харин мүнөө эмхи гуримаа оложо, түсэбэй ёhоор хүдэлжэ эхилэнхэй. Залуу уран зураашад Геннадий Васильев, Сибирь Гармаева гэгшэд олоной хэрэглэмжэдэ табигдаха hонирхолтой бүтээлнүүдые гүйсэдхэжэ, hайн сэгнэлтэ абана. Алташа, мүнгэшэ дархашуул, hиилүүршэд Дамдин-Доржо Гыбанов, Иннокентий Хулагшанов, яhа, модоор урагша Ольга Шарагулова болон бусад залуу бэлигтэйшүүл яhала амжалтатайгаар ажаллана.

Ажаhуудал шэмэглэлгын цехэйхид буряад жэнхэни шэнжэтэй угалзануудтай домбо, аяга табаг, мүнгэн хутага, янза бүриин гааhануудые, стол дээрэ табяад байха скульптурна зүйлнүүдые олоор бүтээн гаргана. Манай нютагта ехэ элбэг яhан, эбэр, шулуун, модон гэхэ мэтэhээ бүтээгдэhэн зүйлнүүд үнэгүйшье, айлай таhалга соо табигдахадаа гоё hайханшье байдаг юм. Тиимэhээ гансашье гэр бүлын таhалга соо бэшэ, мүн эмхи зургаануудай таhалганууд соошье тааруу байхаhаа гадна, аятай зохид бэлэгшье болохо бшуу.

Манай буряад залуу уран бэлигтэйшүүл түхэл маягаараа национальна, удхаараа социалис шэнжэтэй искусствыя хүгжөөхэ хэрэгтэ хамаг хүсэ шадалаа гамнахагүй бэзэ гэжэ найдагдана.

Б. ЗОДБОЕВ,
уран зурааша.

Революциhаа хойшонхи табан жэлэй турша соо Куба өөрын худалдаа наймаанай флодтой болоо. Кубын тугтай суднанууд Европын хэдэ хэдэн оронуудай портнуудта ерэжэ ородог. «Сьерра-Маэстра» гэжэ мүнөө үеын далайн томо судна 1962 ондо ашаглалгада үгтэhэн байгаа. 1963 ондо ороной худалдаа наймаанай флот «Команданте Камило Сьенфуэгос» гэжэ нэгэ судные нэмэжэ абаба. Энэ судна Гдыниин верфьнүүдтэ баригдаа юм. Польшын судна бүтээгшэд Кубада зорюулан үшөө хоёр иимэ судна барижа байнхай. Зураг дээрэ: «Команданте Камило Сьенфуэгос» судна Гаванын портдо байна.
ТАСС-ай фотохронико.

ҮРЖӨӨХЭН ХҮБҮҮН

Үнгэрһэн үни сагта юм һэн ха. Үнэшэн үрөөһэн Үржөөхэн хүбүүн үхэрэй шэнээн тэхээ унажа, мориной шэнээн хусаяа хүтэлжэ үбһэн бүхээг соо үбэлжэһэнөө зуһалан газар оложо зуһахаа ябаба. Даарахаа болижо дагадхаһаа һалаһандаа хүбхэ хөөһэн болотороо хүхин дуулан, Хартагай хаанай хашаанай урдуур галгюулба. Энэ үедэнь Хартагай хаанай бага хатан Үржөөхэн хүбүүнэй харгы дээрэнь тодоод:

— Ямар дууша домогшо хүбүүмши?—гэнэ.

— Дуун Дуудайнда, дууряа хүбшэдэ,—гэжэ хүбүүн харюусаба.

— Һэ! Ягаа адалга аматай, хэдэргэ хэлэтэй, бэштэй бэшээри хүбүүмши!

— Бэшэг хабтаһанда, бэльгэн Бэлюудэдэ гэжэ дуулагшаб,—гэбэ Үржөөхэн хүбүүн.

Хартагай хаанай бага хатан бага сухалдангяар:

— Ямар өөрсэ, яһа үргэн хүбүүмши, шамайе яажа үндэр тэнгэри бута һамна нэрьеэгүй юм?

— Үрөөһэн, үнэшэн Үржөөхэн
хүбүүнһээ
Үндэр тэнгэри юу эрижэ
нэрьехэб?
Үнэр баян, үргэн бэеэ эреэ хадаа
Хартагай хаае нэрьехэ юм.
Үндэр уулые эреэ хадаа
Хартагай хаанай баруун хойто
Хадые нэрьехэ юм—гэлсэгшэ
бэлэй.

Иигэжэ хэлэхэдэнь Хартагай хаанай бага хатан барлаг зарсануудаа дуудажа: үрөөһэн, үнэшэн Үржөөхэн хүбүүе барижа Хара Буурын толгойдохи хара түрмэдэ хаажархигты!—гэбэ.

Хартагай хаанай бага хатанай дахуул зарсанууд Үржөөхэн хүбүүе үхэрэй шэнээн тэхэтэйнь, мориной шэнээн хусатайнь бариад хаажархиба.

Хойто үдэрынь Хартагай хаан үдэ наранаар бодожо, бурьялжа байһан булаг дээрэ нюур гараа угаажа байхадань Хара Буурын толгойдо харлаһан бүрлэһэн шэнги харагдаба. Хаан эгээн ехэ хатандаа орожо һураба:

— Хара Буурын толгойдо харлаһан бүрлэһэн юуб?

— Мэдэнэгүйб. Дунда хатанһни юугээ абаашаад хаажархёоб,—гэнэ. Хаан дунда хатанһаа һурана. Дунда хатаниинь:

— Би мэдэнэгүйб. Хари, бага хатанһни зарса хүбүүдээрээ юундэ хөөрсэгэнэлдөө һэм. Тэрэшни хаагаа бэшэ гү?—гэнэ.

Хаан эрхэ бага хатаяа ерэхэ гэхэдэнь: «намда хэрэгтэй хадаа өөрөө эндэ ерэг!»—гэбэ. Хартагай хаан үндэр наһатайшье һаа, бага эрхэ һамгандаа орожо:

— Хара Буурын толгойдо харлаһан бүрлэһэн юуб?—гэнэ.

— Үрөөһэн үнэшэн Үржөөхэн хүбүүнэй үргэ амаяа үлүүсэ булюулдэхэдэнь хаалгашхёо һэм.

— Юун гэжэ үлүү үргэ ама гаргаа юм?

— Намайе аман байна гэжэ хараагаа.

Хартагай хаан: минии хатые харааха юун хүбүүн ябаа юм?—гэжэ ехэ уур сухал болобо. Зарса марсаараа Үржөөхэн хүбүүе Хара Буурын толгойдохи, хара түрмэһөө асаруулба. Үрөөһэн үнэшэн Үржөөхэн хүбүүн ерэжэ, Хартагай хаанайда орожо, хаанай урда сортоотойгоор зогсобо.

Хартагай хаан үрөөһэн үнэшэн Үржөөхэн хүбүүнэй үрдаһаа ехэ сухалтайгаар харана. Үржөөхэн хүбүүнэй нюдэнһөө гал бутаржа байһан шэнги хурса нюдэтэй байба. Хаан өөрөө Үржөөхэн хүбүүнэй урдаһаа харан гэхэдээ нюдөө хальтарна. Энэ хүбүүе нюдөөрөө айлгахын аргагүй. Байза ехэ һүртэй дуугаараа айлгаха байна гээд:

— Минии хатые юундэ хараабабши? Хара шүдхэр!—гэжэ бии хабааараа бахалуураа хаха хашхараад, хахан алдаба.

Үржөөхэн хүбүүн үһеэшье үрбэгэнүүлэнгүй, даруу зөөлэхэнөөр:

— Хаан баабай! Таа намтай уурлангүйгөөр хөөрэлдэгты, яахадааб гэхэдэ: «уур бэе зобооха, уула мори зобооха!», «Сухалдаһан ноён суурхай тогтоолтой, уурлаһан ноён удхагүй тогтоолтой»—гэлсэдэг бшуу. Би танай хатые хараагаагүйлби. Намайе зэмэтэй гэжэ буруу бү һанагты. Би хара багаһаа эхэ эсэгээ алдаад, үрөөһэн үнэшэн ябагша Үржөөхэн хүбүүм. Үбэлэй хүйтые үбһэн бүхөөгтөө үнгэргөөд, даарахаа болижо дагадхаһаа һалажа, зуһаха газар бэдэржэ, үхэрэй шэнээн тэхээ унаад, мориной шэнээн хусаяа хүтэлөөд, танай ордон гэрэй урдуур ябатарни нэгэ үзэсхэлэн һайхан хатан харгыем боогоод:

— «Ямар дууша домогшо хүбүүмши,—гэхэдэнь Дуун Дуудайнда, дууряа хүбшэдэ—гэжэ хэлээ һэм. Тиихэдэмни «Ямар адалга аматай, хэдэргэ хэлэтэй бэштэй бэшээри хүбүүмши—гэжэ хэлээ һэн. Тиихэдэнь: «Бэшэг хабтаһанда, бэльгэн Бэлюудэдэ—гээ һэм. Тиихэдэмни: «Ямар өөрсэ яһа үргэн хүбүүмши. Шамайе үндэр тэнгэри яажа бута һамна нэрьеэгүй юм,—гээ һэн. Тиихэдэнь:

Үрөөһэн үнэшэн Үржөөхэн
хүбүүнһээ
Үндэр тэнгэри юу эрижэ
нэрьехэб?
Үнэр баян, үргэн бэе эреэ хадаа
Хартагай хаае нэрьехэ юм.
Үндэр уулые эреэ хадаа
Хартагай хаанай баруун хойто
Хадые нэрьехэ юм—гэлсэгшэ
бэлэй—гээ һэм.

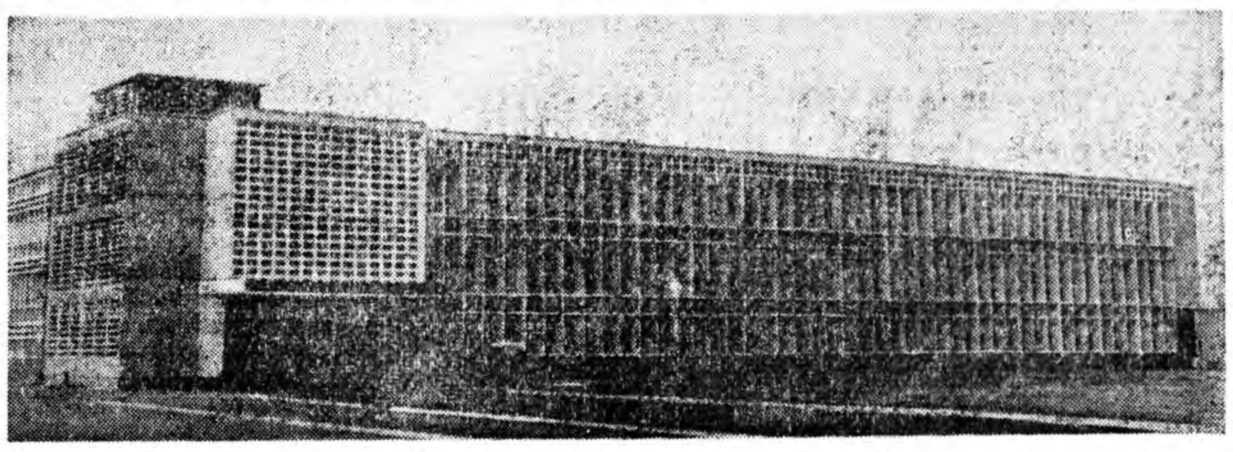
Тэрэ һайхан хатан бурд гээд, эрьен үгы болошоо һэн. Саашаа ябахам гээд, дуугаа дуулан захалжа ябатарни намайе хаажархёо һэн. Мүнөө бодолгодо дарагдажа һуутарни, таа намай дуудуулжа абарбат.

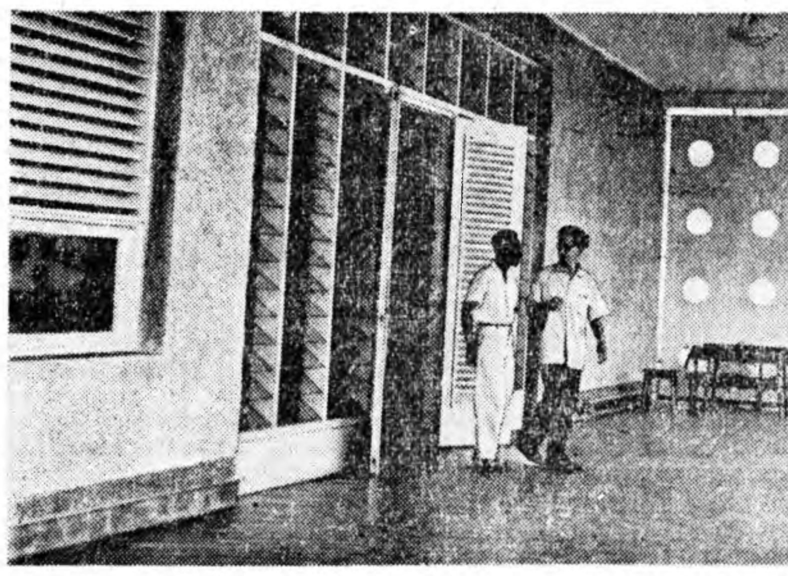
— Ямар бодолгодо дарагдаа юмши? — гэжэ Хартагай хаан зөөлэшэгөөр һураба.

— Хартагай хаан өөрөө зарга хэдэг юм гү? Али үгэ ойлгохогүй хатаниинь зарга хэдэг юм гү?—гэжэ бодожо һуугааб—гэбэ Үржөөхэн хүбүүн.

Хартагай хаан гурбан хататайшье һаа, үбэр дээрээ үргэхэ хүбүүгүй, үльмы дээрээ һуулгаха басагагүй хадаа, энэ хүбүүндэ ехэ дурлажа: нюдэндөө галтай, сээжэдээ бодолтой, зүрхэтэй хүбүүн байна гэжэ бодоод, Үржөөхэниие хүбүүшэлбэ. Үрөөһэн үнэшэн Үржөөхэн хүбүүн уданшьегүй хаанай хуули заргые гартаа оруулба. Хаанай гурбан хатан һаалишан болобо, удаалагша ноёдынь малшан болобо. Үрөөһэн үнэшэн, дохоло һэхэлэн, тулюур ядуу, үлэнхэ туранха хүнүүд туһа тэдхэмжэдэ хүртэбэ. Үрөөһэн үнэшэн Үржөөхэн хүбүүн—Үнэншэ мэргэн гэжэ албата зондо нэрлүүлбэ.

Оһойн буряадай онтохониие
Дольён Маласон найруулба.

ИНДОНЕЗИ. Бэеэ даанхай байдалтай болоһоорнь энэ орондо СССР экономическа туһаламжа хүргэжэ байдаг. Советскэ Союзай туһаламжаар Индонезидэ олон гэр байра, промышленна предприятинууд баригдана. Джакартада СССР-эй бариһан ехэ госпиталь Индонезиин арадта ехэ бэлэг болоно. Зураг дээрэ: энэ госпиталь.

ТАСС-ай фотохронико.

Шэнэ мастернууд тодорбо

«Зорька» гэжэ пионернүүдэй лагериин оршондо (Дээдэ Онгостой) санаар Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй шанда хүртэхын түлөө мүрысөөн һаяхан үнгэргэгдэһэн байгаа. Заншалта урилдаанда хабаадалсахаар Эрхүү, Шэтэ, Черемхово, Ангарск городуудай хурдан солбон санашад уригдаһан юм.

15 километрэй зай. Энэ зайда эрэшүүлэй дунда шанга тулалдаан болоно. Айлшаар ерэһэн Ангарск городой түлөөлэгшэ Юрий Нехаев эндэ шалгаржа, СССР-эй спортын мастерай нормо дүүргэжэ шадаа. Залуу спортсмен энэ зайгаа 55 минута 58 секунда соо гаталжа, мастернуудай дунда фиништэ дүрбэдэхи хүн ерэһэн байна. 30 километрэй зайда урилдаанай болоходо манай Улаан-Үдын түлөөлэгшэ Юрий Котельников мүн лэ һайн саг харуулаа. Тэрэ хүндэ хүшэр гаталууртай энэ зайе нэгэ час 49 минута 42 секунда соо дабажа, баһал СССР-эй спортын мастерай нормо дүүргэһэн байна. Спортын мастернуудай дундаһаа Ангарскын мэдээжэ, хурдан санашан хоёр зайда эрхим һайн саг харуулжа, түрүүлһэн байна. Улаан-Үдын түлөөлэгшэ Олег Харитонов 15, 30 километрэй зайда хоюуландань һайнаар мүрысэжэ, хоёрдохи һуури эзэлнэ. Нүгөөдэ хоёр мастернууд Спиридон Бурдуковский (Мухар-Шэбэр), Андрей Бурлаков (Каменск) гэгшэдэй нэгэниинь 15, нүгөөдэнь 30 километрэй зайда һайнаар урилдажа, тус тустаа гурбадахи һууринуудые эзэлһэн байна.

Эрэшүүлэй һүүлээр эхэнэр санашад 5, 10 километрэй зайда урилдаа. Табан километрэйхидэ Ангарскһаа ерэһэн спортын мастер Раиса Головкова эрхимлээ. Мастерһаа нэгэл минутаар хожомдожо ерэһэн Тая Вашкевич (Ангарск) хоёрдохи һуури эзэлээ. 10 километрэй зайда болоһон урилдаанда Тая Вашкевич эрхимлэжэ, бултанһаа һайн саг харуулна. Буряадай АССР-эй эхэнэр санашад алишье зайда биражa урилдаагүй. Республикымнай мэдээжэ санашан Галина Баяндуева хоёр зайда дүрбэдэхи хүн ерэһэн байна.

Н. Иванов.

Хүйтэн үдэрнүүд эхилээ

Үбэлэй түрүүшын һара үнгэржэ, республика дотор шэмэрүүн хүйтэн үдэрнүүд үзэгдэбэ. Декабрь һарын һүүлшын арбан хоногто республика дотор дунда зэргээр 16—22 градус хүйтэн болоо. Республикын хойто аймагуудай нэгэн—Баргажанда 25—28 градус хүйтэн болоһон байна. Декабриин 22-һоо 26 болотор республикын бүхы газар нютагуудаар саһан ороһон, шангаар һалхилһан байна. Хэдэн үдэрэй туршада 24—30 градус хүрэтэр хүйтэрһэн байха юм. Тиихэдэ зарим нютагуудта 32—38, Баргажанда 40—41 градус хүйтэн болоһон. Үнгэрһэн үе соо саһан тиимэшье ехээр ороогүй. Урда жэлнүүдтэй жэшэжэ үзэхэдэ декабрь һарада саһан 10—23 сантиметр багаар ороһон байна.

Үнгэрһэн декабрь һарада республика дотор урдынхиһаа 2—4 градусаар дулаан байһан болоно.

Ин. Котов.

САНАШАД.
Ф. Сорокиной фото.

КУБЫН АРАДАЙ ЗОЛ ЖАРГАЛ

(Эхиниинь 3-дахи нюурта)

сэлдэшэбэ.

— Бү айгты, иимэ харгыда үшөө түргөөр ябажа болохо,— гээд миниингээ һанаае амаруулба.

— Кубада янканууд харгынуудые бариһан юм гэжэ Америкын хэблэлдэ уншаһан байнаб.

— Кубада бии байһан бүхы харгы, хүүргэ, заводууд, гэр байранууд барандаа кубинецуудай хүсөөр баригданхай. Янканууд зарим барилгануудта мүнгэеэ һомолһоншье байжа болоо ааб даа. Теэд тэрэ мүнгөөрөө кубинецуудай хүлһые һайсахан гоожуулһан байха. Энэ, манай ябажа байһан харгы революциин һүүлдэ баригдаһан, урдань гарташагүй намаг газар байһан юм.

Сьенага де Сапата гэжэ газар урдань тон ехэ намаг, хэндэшье хэрэггүй гэжэ тоологдодог байгаа. Эндэхи хүн зон модо бэлэдхэжэ, модоной хөө гаргажа хоолойгоо тэжээдэг байһан. Энэ багта ямар нэгэ үйлэдбэриин бии болохолоор хөө галдагшад, нүүжэ ерэдэг бэлэй. Нэгэшье больница, һургуули, харгы, электричество гэжэ байгаагүй. Бүхы хүн зонойнь 90 процент гэдэһэнэй үбшэндэ нэрбэгдэһэн, 90 процент эрдэм һургуулигүй байһан гээшэ.

Мүнөө эндэхи уһа намаг хатааха хүдэлмэри үргэн далайсатайгаар ябуулагдана. Ехэ канал, даамбанууд баригдана. Аяар 135 мянган гектар намаг газар хатаагдаха юм. Тэрэнэй эхэнхи хубидань рис тарига баригдаха байна.

— Эдэ бүхы хүдэлмэриие Кубын инженернүүд толгойлно,—гээд Серкеро хөөрөөгөө үргэлжэлүүлнэ.—Мүнөө эндэ врачнууд, багшанар бии болонхой. Урдын хөө галдагшад, түлеэ бэлэдхэгшэд мүнөө хүхихэ, энеэжэшье шадаха болоо, зол жаргал тэдээндэ ерээ бшуу.

— Серкеро, танда, өөртэтнай революци юу үгөө гээшэб?

— Энээн тухай хэлэхэмни бэрхэтэйшэг байна. Зүгөөр революциһаа өөрынгөө хубида юу олоһоноо тооложо үзөөгүйб, теэд намда, минии арадта революциин аша туһа хүргэһэниие һайн мэдэнэб. Захын гэр байрашье абаад үзэе. Мүнөө тэрэнэй түлөөһэн табин процентээр хямдаранхай. Электроэнерги, телефоной түлөөһэн хоёр дахин хямдараа.

Орестес Серкеро элдэб юумэн тухай хөөрэжэ оробо. Би нэгэшье юумыень алдангүй блокнот соогоо бэшэжэ абахые оролдоноб.

— Үсэгэлдэр би Варадеро курортын гостиница соо хонооб. Урдынхяар һаань, би эндэ хонохоһоо байха дүтэлхэшье эрхэгүй байгаалби. Эзэд баяшуулай полици намайе «Националь» гостиницада яашье дүтэ табихагүй һэн. Энээхэн гансахан ушаршье һаа, минии зол хубиин нэгэн болоно.

Революциин урда тээ хэдэ мянган кубинецууд үлэн хооһон, хүл нюсэгөөр ябадаг байгаа. Магазинуудта гутал хубсаһан дүүрэн, теэд тэрэниие худалдан абаха шадал байгаагүй.

Би мүнөө өөрыгөө революционерби гэжэ тоолоогүй һаа, ямаршье зол хубигүй хүн болохоб. Намайе эжымни үзэг бэшэгтэ һургаһан юм. Эхэмни ажаһуудалаа тон хүндөөр үнгэргэһэн байгаа. Би Хосе Мартиин, Ленинэй зохёолнуудые уншаһанби. Богонёор хэлэхэдэ, би революционер болооб.

Үшөө нэгэ юумэн тухай хөөрэхэмни, шагнагты. Нютагай баяшуул, Америкын колонизаторнууд манай тэмсэлэй тугые юумэндэ тоодоггүй һэн. Мүнөө тэрэ тугнай бүхы орон доторнай һүр жабхалантайгаар мандана, ондоо гүрэнүүд һайшаан хүндэлнэ. «Манай тугай илан мандаха саг хэзээдэшье ерэхэ» гээд эжымни хэлэгшэ һэн. Гадна Эхэ оронһоо америкынхидые орогүй үлдэһэмнай ехэл һайшаалтай...

Советскэ Союз Кубые гансаарайнь орхихогүй гэжэ бидэнэр һайн мэдэнэбди. 1962 оной намар ехэ аюулай тохёолдохоёо байхада совет ханинарнай абараа һэн. Хүсэ ехэтэ Совет гүрэнтэй, ородуудтай нүхэсөөд байхадаа бидэнэр империалистнуудай ямаршье добтолгоһоо айнагүйбди.

СССР-эй туһаламжагүйгөөр бидэнэр тэрэ бэрхэшээлые дабахагүй һэмди. США манда нефть худалдахаяа болёо, тиихэдэнь СССР-һээ абадаг болообди. Американецууд сахарыемнай худалдан абахаяа болёо, тиихэдэнь СССР-тэ, бусад социалис гүрэнүүдтэ худалдадаг болообди. Мүнөө советскэ хэды олон мэргэжэлтэд —агроном, механизатор, техник, инженернүүд бидэндэ туһалжа байна гээшэб. Тэдэнэр арад зоноймнай дунда ажаллана, бидэнһээ юушье нюунгүй туһална, һургана. Тиимэһээнь бидэ совет нүхэдтөө дуратайбди, хүндэлнэшьебди.

...Эсэгынгээ наһа барахада, би яаха аргагүй ажаллаха баатай болоо һэм. Тиихэдэ оройдоо арбан нэгэтэй байгааб. Газетэнүүдые худалдадаг, хүнүүдэй сабхи арилгадаг, машинануудые шэрдэдэг, угаадаг ажалтай һэм. Юрэдөө мүнгэ түлэхэл һаань, юушье хэхэ байгааб. Мүнөө автомашинын жолоошонби. Энэ мэргэжэлдэ хайшан гээд һураһыемни та мэдэнэ гүт?

Баяшуулай гоё гэгшын хүнгэн машинануудые гараждань оруулдаг хүн болооб. Тиихэдэ машинада һуугаад гэдэргээл ябадаг, урагшаа ябахаһаа гэдэргээ һураггүй бэрхээр ябадаг байгаалби. Тэрэ баянаймни жолоошон нэгэтэ ажалдаа гээгдээ гээшэ. Тэрэ үедэнь эзэн хайшаашьеб яаралтайгаар ябаха болоо. Жолоошон байхагүй, хургаараа намда ерэ гэһэн тэмдэг үгөөд: һуу машинада гэбэ. Иигэжэ наһан соогоо анха түрүүшынхиеэ урагшаа ябаа бэлэйб. Тиигэһээр жолоошоной мэргэжэлтэй болоһон хүм.

Революциин намда хэды песо (мүнгэ) үгэһыень би мэдэнэгүйб. Зүгөөр түрэл Кубынгаа эрхэ сүлөөтэй болоһые һайн мэдэнэб. Минии Куба, та компаньеро, ойлгоно гүт? Газарнай мүнөө тэрэниие элдүүрилдэг зоной—арадай мэдэлдэ оронхой. Хүнүүднай мүнөө өөһэдтөө ажаллана. Үшөө юуб гэхэдэ залуушуулнай намдал адляар мэргэжэл шудалнагүй, харин һургуули, техникум, институдуудта һуралсана... Хори мянган залуушуул элдэб янзын мэргэжэл шудална. Кубын хүн зон барандаа үзэг бэшэг мэдэхэ болоо. Одоол энээниие, компаньеро, манай революциин түйлалтануудай нэгэн гэхэдэ болоно.

Куба Советскэ Союз хоёрой хоорондо адлирхуу юумэмнай тон олон, гансал байгаалиимнай уларил угаа ехэ илгаатай. Бидэнэр социализм байгуулжа байнабди, таанад тэрэниие байгуулжа үни хада дүүргээт. Бидэнэр таанадай жэшээгээр, дүй дүршэлөөр урагшаа дабшанабди, компаньеро!

В. КРИВОШЕЕВ.

Гавана.

Хилын саанаһаа

Алдарта табан жэл

ГАВАНА, январиин 2. (ТАСС). Үсэгэлдэр үглөөгүүр эртээнһээ эхилэн Гаванын үйлсэнүүдтэ машинанууд, хүнүүдэй колоннонууд олоороо гараад, Хосе Мартиин нэрэмжэтэ революциин талмай тээшэ шэглэн ошоо. Баярай эхилхэһээ час үлүүтэй саг урдаханаар угаа ехэ энэ талмай дээрэ, мүн дүтэ шадарайнь үйлсэнүүдтэ хүн зон дүүрэтэрээ суглараа.

Олон тоото айлшад, дэлхэйн бүхы оронуудһаа ерэһэн хариин делегацинууд трибуна дээрэ зогсожо байба. Социалис революциин нэгэдэмэл партиин (ПУРС) национальна хүтэлбэриин нэгэдэхи секретарь, премьер-министр Фидель Кастро, Кубын Республикын президент Освальдо Дортикос, ПУРС-ай национальна хүтэлбэриин гэшүүд, министрнүүд, Кубын олониитын организацинуудай хүтэлбэрилэгшэд болон Кубын революциин илаһаар табан жэлэй ойе һайндэрлэлгэдэ хабаадахаяа ерэһэн советскэ делегациие толгойлогшо КПСС-эй ЦК-гай Президиумэй гэшүүн, КПСС-эй ЦК-гай секретарь Н. В. Подгорный, Испаниин Коммунис партиин түрүүлэгшэ Долорес Ибаррури, бусад оронуудай делегацинуудай толгойлогшонор болон дипломадуудай правительственна трибуна дээрэ гарахадань, нэрьемэ шанга альга ташалган болоо.

Тэбхэр 10 часта сэрэгэй парад эхилээ. Маршнуудай аялган һүр жабхалантайгаар зэдэлээ. Элдэб сэрэгэй һургуулинуудта һурагшад трибунын урдуур няга жагсаалтайгаар алхалалдан гараа.

Кубын зэбсэгтэ революционно хүсэнүүдэй вертолёдуud талмай дээгүүр ниидэн гараа. Удаань «МИГ—15», «МИГ—21» гэжэ самолёдуудай ниидэн гарахада сугларагшад нэрьесэ альга ташаа.

Мотомеханизированнэ сэрэгүүд талмай дээгүүр гарана.

Тиигээд инженернэ подразделенинүүд, артиллериин подразделенинүүд талмай дээгүүр удаа дараалуулан ябажа гарана. Алдаршаһан «Катюшанuудай» гарахада талмай дээрэ суглараһан хэдэн зуу мянган хүн шангаар альга ташаа. Удаань танкова сэрэгүүд, ракетэнүүд гараа.

Зенитнэ артиллери, танкова частьнууд трибунын хажуугаар гарана. Агаарһаа хамгаалха ракетэнүүдэй парадай түгэсхэлдэ гарахадань сугларагшад угаа ехээр баясаһан байна.

Сэрэгэй парад час үлүүтэй саг соо үргэлжэлөө. Энэ парад сүлөөтэ Кубын зэбсэгтэ хүсэнүүдэй шадалые харуулһан байна.

Сэрэгэй парадай дүүрэһэнэй һүүлээр «техническэ революциин факел» Фидель Кастродо нэрьемэ альга ташалган доро барюулагдаа. Энэ факел» Сантьягода Монкада казармын шадар хэдэн хоногой урда тээ бадаруулагдаһан байгаа. Ушарынь хадаа Кубын революци эндэһээ эхилһэн байна бшуу. Кубын залуу коммунистнуудай союзай түлөөлэгшэд энэ факелые аралайнгаа зүүн талаһаа баруун заха хүрэтэрнь бүхы газар дээгүүрээ эстафетэ шэнгеэр барижа гараһан байгаа.

Удаань Фидель Кастро микрофоной дэргэдэ ерэнэ. Хоёр час үлүүтэй саг соо тэрэнэй хэлэһэн үгэ ороной бүхы радиостанцинуудаар, телецентрнүүдээр дамжуулагдаһан байха юм.

Үнгэрһэн табан жэлэй турша соо Кубын арад угаа ехэ амжалта түйлаа гэжэ Кубын премьер-министр үгынгөө эхиндэ заагаа. Эдэ жэлнүүдэй туршада Куба тон ехэ амжалта түйлаа, манай бүхы арад хуушанаймнай байдал дахяад хэзээдэшье тэхэрихэгүй гэжэ мүнөө хүсэдөөр этигэнэ гээд тэрэ хэлээ.

Тиихэ үедэ дэлхэй дээрэ шэнэ эрхэ байдалай бии болоһон дээрэһээ Кубын революци илаһан байгаа гээд Фидель Кастро саашань онсолон тэмдэглэһэн байна. Манай революци хадаа Советскэ Союзай хүдэлмэришэд болон таряашадай хэһэн түүхэтэ революциһаа уламжалан эхилһэн дэлхэйн хүсэн түгэс революционно хүдэлөөнэй хубинь болоно. Революциин талмай дээрэ сугларһан олон түмэн хүнүүд Фидель Кастрын эдэ үгэнүүдые нэрьемэ шангаар альга ташажа угтаа. «Фидель—Хрущев, бидэнэр таанартай хамтабди!» гэһэн юрөөлнүүдые хэдэн зуу мянган кубынхид олон минутын турша соо табиһан байна.

Куба мүнөө һайнаар зэбсэглэнхэй, США-гай зэбсэгтэ хүсэнүүдэй эрхимшье частьнуудтай амжалтатайгаар тэмсэжэ шадаха гээд Фидель Кастро саашань тэмдэглэһэн байна. Тиихэдэ Кубын арад гансаарданги бэшэ гэжэ империалистнууд мэдэнэ гээд тэрэ хэлээ.

Экономикын асуудалнуудта тогтоходоо, Фидель Кастро иигэжэ тэмдэглээ. Ороной экономическа байдал нилээд һайжараа. Мүнгэн сангынь бэхижээ, ороной гадаадын худалдаа наймаанай эрьесэ ургана. Хүн зониие хэрэглэлэй эд бараагаар хангалга нёдондонойхидо орходоо һураггүй ехээр һайжарһан байха юм.

Советскэ Союзай болон бусад социалис оронуудай Кубада угаа ехэ туһаламжа үзүүлһые үгэ хэлэгшэ тэмдэглэһэн байна. Манай экономико шэнэ жэлдэ бүри амжалтатайгаар хүгжэхэ гээд Фидель Кастро үргэлжэлүүлэн хэлэһэн байна.

Саашань Фидель Кастро иигэжэ онсолон тэмдэглээ. Бүхы дэлхэйдэхи шэнгеэр амгаланаар һуухые Куба хүсэнэ. Эб найрамдал гээшэ бүхы оронуудай, илангаяа социалис оронуудай ажана һайнаар хүгжэн дэбжэхэ нүхэсэл мүн. Орон доторхи социальна байгуулалтын илгааһаа дулдыдангүйгөөр арадуудай эрхые хүндэлхэ ябадалда үндэһэлэн ямаршье правительстватай бидэнэр эбтэйгээр байжа шадахабди. Бүхы оронуудтай худалдаа наймаанай харилсаа тогтоохоор Куба бэлэн байна гээд тэрэ мэдүүлээ. Түйлаһан амжалтануудаараа бидэнэр ехээр һаналаа хананги байнабди. Манай революци Кубые бүхы дэлхэй дээрэ алдаршуулаа гээд Фидель Кастро үгынгөө түгэсхэлдэ хэлээ.

Кипрэй асуудалаар конференци зарлагдахань

ЛОНДОН, январиин 3. (ТАСС). Кипрэй асуудалаар конференци һаяар Лондондо зарлаха тухай Англиин, Турциин болон Грециин дурадхалнуудые зүбшөөнэбди, конференцидэ хабаадалсахабди гэжэ Кипрэй правительство үсэгэлдэр соносхоо гээд Рейтер агентствын корреспондент Никозиһоо (Кипр) мэдээсэнэ.

Англиин, Турциин, Грециин, тэрэшэлэн Кипрэй греческ болон турецкэ бүлгэмүүдэй түлөөлэгшэд конференцидэ хабаадаха.

Ганын республикын президентые хорлохо һэдэлгэ

ЛОНДОН, январиин 3. (ТАСС). Ганын Республикын президент Кваме Нкрумые хорлохо һэдэлгэ үсэгэлдэр хэгдээ. Рейтер агентствын корреспондентын Аккраһаа мэдээсэһэнэй ёһоор, таба дахин буудалгын хэгдэбэшье, президент шархатангүй бүтэн үлөө. Президентын харуулшадай нэгэн шархатаһан аад, удангүй госпитальдо наһа бараа.

Фашист—„габьяата профессор"

РИМ, январиин 3. (ТАСС). Урдын фашист Джакомо Ачербо гэгшэдэ «габьяата профессор» гэһэн нэрэ зэргэ президент Сеньи олгоо гээд «Паэзе сера» гэжэ газетэ мэдээсэнэ. Гүрэниие толгойлогшын иимэ шиидхэбэри абаһандань ехээр гайхажа байһанаа газетэ нюунагүй. Ачербо 1929 онһоо 1935 он хүрэтэр фашис правительствын министр байгаа, тиихэдэ «Фашизмын ехэ совет» гэдэгэй составта ородог һэн. Бури урда тээнь һунгуулиин хуули мэхэтэйгээр зохёожо фашистнуудай засагые гартаа абалгые хүнгэдхэжэ үгэһэн юм.

А. Хасин Н. Гаприндашвили хоёр түрүүлһээр

ЛОНДОН, январиин 2. (ТАСС). Гастингсдэ боложо байгаа заншалта наадаанда совет шатаршад түрүүлжэ ябаһаар. Энэ наадаанда дэлхэйн 10 оронуудай шатаршад хабаадалсана. Совет мастер А. Хасин эрхим һайн үрэ дүн түйлаа: Гастингсдэ энэ нүхэр оройдоо шүүгдэнгүйгөөр гурба дахин наадаад, 3 очкотой болонхой. Дэлхэйн экс-чемпион М. Таль 2 очкотой. Тэрэ хадаа Югославиин гроссмейстер С. Глигоричтой гурбадахи—дүрбэдэхи һууринуудые хубаалдана.

Дэлхэйн чемпион Н. Гаприндашвили эрэшүүлэй дунда мүн лэ түрүүлжэ ябана. Хоёрдохи наадаанда француз Ози гэгшые шүүгээд, 2 очкотой болонхой (нэгэдэхи наадаанда Англиин шатаршан Томас совет эхэнэртэ шүүгдэһэн байгаа).

Америкын ядерна һомон Канада асарагдаба

НЬЮ-ЙОРК, январиин 2. (ТАСС). Америкын түрүүшын бүлэг ядерна һомон Канада асарагдаба. Ассошиэйтед пресс агентствын мэдээсэһэнэй ёһоор, «Бомарк» гэжэ ракетэдэ хэрэгтэй болодог 28 ядерна һомон Норт-Бэй гэжэ баазада тодхогдоо. Энэ бааза Торонто городһоо хойшоо 180 милиин газарта оршодог. Америкын нүгөөдэ бүлэг ядерна һомон. Оттава городһоо хойшоо 80 милиин газарта оршодог бааза руу эльгээгдэхэ юм. Канадын зэбсэгтэ хүсэнүүд нёдондо жэлэй зун США болон Канадын правительствонуудай хоорондо түйлагдаһан хэлсээнэй ёһоор Америкын ядерна һомоор зэбсэгжүүлэгдэжэ байна.

Кипртэхи байдалые НАТО-гой совет зүбшэн хэлсэнэ

ПАРИЖ, январиин 3. (ТАСС). НАТО-гой саг үргэлжын соведэй онсо яаралтай заседани үсэгэлдэр эндэ боложо, Кипртэхи байдал тухай асуудалые хаража үзөө. Грециин правительствын гуйлтаар зарлагдаһан энэ заседани дээрэ Грециин, Турциин, Англиин түлөөлэгшэд үгэ хэлээ. Тэдэнэй үгэ хэлэһэнэй һүүлээр соведэй заседани таһалдуулагдаа, ямаршье шиидхэбэри баталан абтаагүй.

Редакторай түлөө
Р. БИМБАЕВ.

Манай адрес, телефонууд

АДРЕС ОБЪЕДИНЕННОЙ РЕДАКЦИИ: гор. Улан-Удэ, **улица Ленина, 35. Телефоны: редактора —23-67, зам. редактора —38-42, зам. редактора —35-84, секретариата —27-37. отделов: сельскохозяйственного производства и партийной жизни —47-59, 35-14, промышленного производства и партийной жизни —48-89, 33-61, корректорская —35-95.**

Улица ЛЕНИНА, 26. Телефоны отделов: идеологического —24-74, советского строительства и быта —34-93, рабселькоров и писем —25—41, 38-30, информации —32-74 и переводов —34-05.

гор. Улан-Удэ, типография Министерства культуры Бурятской АССР.

Н00004 Зак. № 31.